

Uğurlu enerji siyasəti
Azərbaycanın mövqeyini
dünyada möhkəmləndirir

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 104 (7029)

SƏS

12 iyun 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Azərbaycan-Türkiyə:

bölgədə sülh və təhlükəsizliyin qərantı!

Prezident İlham Əliyev: "Türk dünyasının
mərkəzində dayanan güclü Türkiyə dövlətidir"

Sağa meyillənən Avropa

Kiçik bədənlərin
böyük yükü

12 İyun - Uşaq Əməyinə qarşı
Ümumdünya Mübarizə Günüdür

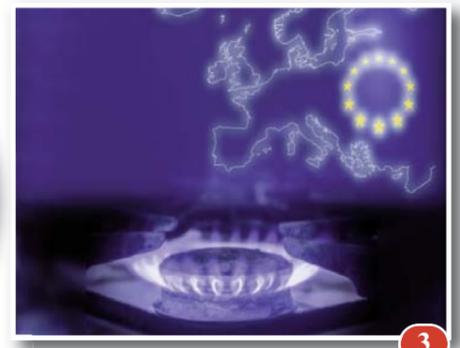
15

Qan qohumlarının nikaha
daxil olması qadağan edilir

16

Avropanın qaz dərdi

3

8

Parisdə
zəlzələ və
Makronun
istefası

Əli Kərimli sosial
şəbəkələrdən
müdafiə xətti
olaraq istifadə edir

14

Keçid balını
toplaya bilməyən
müəllimlərdən
danışaq

12

Azərbaycan-Türkiyə: bölgədə sülh və təhlükəsizliyin qarantı!

Prezident İlham Əliyev: "Türk dünyasının mərkəzində dayanan güclü Türkiyə dövlətidir"

Yaşadığımız iyirmi birinci yüzillikdə, qloballaşma dövründə dövlətlər arasında münasibətlərin yaranması, əməkdaşlığın möhkəmlənməsi, dünya birliyinin inkişaf sahəsində məqsədlərə birgə nail olunması əsas məsələlərdən biridir. Müstəqil dövlət olan Azərbaycanın dünya dövlətləri, təşkilatları ilə əməkdaşlığı və dostluq münasibətlərinin inkişafı ölkəmizin xarici siyasət kursunda prioritet istiqamətlərdəndir. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində ölkəmizlə dünya dövlətləri arasında münasibətlər çoxşaxəli, qarşılıqlı maraq əsasında qurulub və siyasi, iqtisadi, mədəni münasibətlər müstəvisində uğurlar əldə olunur. Qarşılıqlı etimad, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsasında qurulan dövlətlərarası münasibətlərdə Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin xüsusi yeri, çəkisi var və bu danılmazdır. Hər iki ölkə rəhbərliyi tərəfindən həyata keçirilən düzgün, məqsədyönlü siyasətin məntiqi nəticəsi olaraq müstəqil münasibətlər keyfiyyətcə yeni müstəviyə keçib. Dövlət başçıların rəsmi səfərləri və hər bir sevinc, kədərlərinə şərik olmaları həqiqətən də bu münasibətlərin yüksək bir səviyyədə olduğuna - qardaşlıq və dostluğa söykəndiyinə əsaslanır.

QARDAŞLIQ, DOSTLUQ VƏ MÜTTƏFİQLİK MÜNASİBƏTLƏRİ

İyunun 10-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ankara-yə işgüzar səfəri əlaqələrin yeni bir müstəvidə inkişafının daha bir göstəricisidir. Dövlət başçılarınin təkbətək görüşü çərçivəsində Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qardaşlıq, dostluq və müttəfiqlik münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini məmnunluqla vurğulayıblar. Görüşdə ölkələrimiz arasında enerji, nəqliyyat, iqtisadiyyat, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, müdafiə, hərbi sənaye və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun imkanlarının genişləndirilməsi xüsusilə qeyd edilib, Orta Dəhlizin inkişafı ilə əlaqədar iki ölkənin birgə həyata keçirdiyi fəaliyyətin önemi

vurğulanıb.

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan və Türkiyənin təşəbbüsü ilə ölkələrimiz və bütövlükdə bölgə üçün önəmli bir sıra layihələr həyata keçirilir. Azərbaycan və Türkiyə arasında əlaqələrin belə səviyyədə inkişafı həm də regionun ümumi tərəqqisinə, sabitliyin bərqərar olmasına təsirini göstərir. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında siyasi, hərbi, iqtisadi, ticari, mədəni sahələrdə olan münasibətlər, həyata keçirilən tədbirlər, imzalanan müqavilələr xüsusi mərhələnin əsasını qoyub. Ölkəmizin regional iqtisadi əməkdaşlığa verdiyi böyük əhəmiyyət və trans-regional infrastruktur layihələrində fəal iştirakının nəticəsi olaraq, iki ölkə arasında beynəlxalq əhəmiyyətli bir sıra regional layihələr reallaşmışdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri və s. layihələr bu baxımdan təqdirəlayiqdir. İki ölkənin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən digər beynəlxalq əhəmiyyətli layihə TANAP Türkiyə və Avropa Birliyi ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində əhəmiyyətlidir.

YENİ DÖVRÜN BAŞLANGIC MƏRHƏLƏSİ

Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətcə yeni bir dövrün başlanğıcını qoydu. Azad edilmiş Şuşa şəhərində 100 ildən sonra müttəfiqlik haqqında imzalanan Birgə Bəyannamə dövlətlərarası gələcək iş birliyinin istiqamətini göstərir. Sənəddə beynəlxalq müstəvidə birgə əməkdaşlıq, siyasi münasibətlər, iqtisadi-ticari əlaqələr, mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti, enerji təhlükəsizliyi, Cənub Qaz Dəhlizinin Türkiyə, Azərbaycan və Avropa üçün önemi göstərilərkə yanaşı, müdafiə sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı hərbi yardım məsələləri öz əksini tapır.

"Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Şuşa Bəyannaməsi"nin özünəməxsus tarixi, hüquqi və siyasi əhəmiyyəti var. Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" və Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucu

su Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir" prinsipləri əsasında iki dövlətin strateji münasibətlərinə yeni yanaşma sərgilədi.

STRATEJİ HƏDƏFLƏRİ MÜƏYYƏNLƏŞDİRƏN YOL XƏRİTƏSİ - ŞUŞA BƏYANNAMƏSİ

Hazırda Qafqaz regionunda sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi, bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpası, eləcə də region dövlətləri arasında münasibətlərin normalaşdırılması və uzunmüddətli sülhün təmin edilməsi istiqamətində Azərbaycan və Türkiyənin birgə təşəbbüsləri təqdirəlayiqdir. Azərbaycan və Türkiyə 15 iyun 2021-ci ildə tarixi addım ataraq, bölgənin geosiyasi mənzərəsini dəyişəcək bir Sənədə imza atdılar. Bu Bəyannamə region üçün yeni tarixi gerçəklik deməkdir.

Bəyannamə iki dövlət arasında gələcək strateji hədəfləri müəyyənləşdirən yol xəritəsi kimi də xarakterizə olunur. Regional təhlükəsizliyə, sülhə, müttəfiqliyə və əməkdaşlığın inkişafına əsaslanan belə bir sənədin Azərbaycanın Milli Qurtuluş Günündə işğaldan azad edilən Şuşada imzalanması dostluğun və qardaşlığın ən yüksək səviyyədə təqdimatı idi. Bu təqdimat həm də dünyaya Azərbaycanla Türkiyənin birliyinin sarsılmaz və əbədi olduğunu göstərdi. Bəyannamə Azərbaycanla Türkiyəni dünya miqyasında daha güclü mərkəzə, regionda söz sahibinə çevirib. Belə ki, regional təhlükəsizlik baxımından müstəsna əhəmiyyət kəsb edən sənəd bölgənin uzunmüddətli inkişaf konsepsiyasının müəyyənləşdirilməsində aparıcı rol oynayır.

"HƏR BİRİMİZƏ ƏLAVƏ GÜC VERƏN TÜRKİYƏNİN GÜCLƏNMƏSİDİR"

Görüşdə həmçinin Türk Dövlətləri Təşkilatının və qardaş ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsinə də nəzər salınıb. Türkdillli dövlətlər arasında qurulan

əməkdaşlıq daha da güclənmiş və yeni, daha düşünülmüş, pragmatik mərhələsinə start verilib. Qeyd edək ki, bu gün türkdillli ölkələrin siyasi fəallığı dünya siyasətinin gündəliyinin müəyyən edilməsinə getdikcə daha çox təsir göstərir. Bu gün dünya miqyasında Türkiyə siyasəti, iqtisadi, hərbi gücü ilə tanınır. "Türkiyənin inkişafı, Türkiyədə sabitliyin təmin olunması bütün türk dünyası üçün önəmli şərtidir", - deyən Cənab Prezident çıxışlarının birində bildirib ki, türk dünyasının mərkəzində dayanan güclü Türkiyə dövlətidir: "Bizə, hər birimizə əlavə güc verən Türkiyənin güclənməsidir və buna görə hər birimiz əziz Qardaşıma minnətdar olmalıyıq".

"BİR-BİRİMİZƏ ARXAYIQ, BİR-BİRİMİZƏ DAYAĞIQ"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin səfəri çərçivəsində Şuşada keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün əhəmiyyəti bir daha qeyd olunub. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Şuşadakı qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak edəcəyini bildirib və COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırıb. Dövlətimizin başçısı Türkiyə Prezidentini COP29-a bir daha dəvət edib.

Xatırladaq ki, Şuşa şəhərində qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün keçirilməsinin əsas mövzuları nəqliyyat və iqlimlə bağlı olacaqdır. Çıxışlarının birində bunun təbii olduğunu bildiren Cənab Prezident qeyd edib ki, bu gün nəqliyyat əlaqələrinin qurulması və genişləndirilməsi Türk dünyasının birləşməsi ilə sıx bağlı olan prosesdir: "Orta Dəhlizin fəaliyyətə başlaması və yükdaşıma arılarının artırılması göz önündə olan məsələlərdir. Burada Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan bütün ölkələr birgə fəaliyyət göstərir. Mən hesab etdim ki, indiki zamanədə Orta Dəhlizin potensialına dünyada daha böyük ehtiyac var. Biz bu mövzu ilə bağlı, gələcək addımlarımızla bağlı geniş fikir mübadiləsi aparmalıyıq. İqlim məsələləri isə bu gün Azərbaycanın gündəliyində duran əsas vəzifələrdən biridir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan bu il COP29 konfransına ev sahibliyi edəcək. Bu, bizim üçün həm böyük məsuliyyətdir, həm də böyük şərəfdir. Bu global tədbirə hazırlıq ərəfəsində, əlbəttə ki, qardaş ölkələrlə bu məsələləri də müzakirə etmək böyük fayda verəcəkdir".

Görüşdə regional və beynəlxalq məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Biz bütün beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində vahid mövqedən çıxış edirik. Bir-birimizə arxaylıq, bir-birimizə dayağlıq. BMT, ATƏT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Şurası və digər təşkilatlarda biz fəal işbirliyi apararaq bir-birimizin gücünü artırırıq".

Türkiyə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin həlli işində daim Azərbaycana böyük dəstək göstərib. "Bütün beynəlxalq arenalarda Türkiyə hər zaman Azərbaycanın, Azərbaycan xalqının yanındadır", - deyən Cənab Prezident Türkiyənin dünya miqyasında Azərbaycana ən böyük dəstək verən ölkə olduğunu bildirib. Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal altında saxlanmasına hər zaman etiraz bildiren Türkiyə 44 günlük Vətən müharibəsində də böyük fəallıq göstərdi, ölkəmizin ədalətli mövqeyini müdafiə etdi. Bu müharibə bir daha göstərdi ki, dövlətlərarası münasibətlər həqiqətən də dostluğa, qardaşlığa söykənir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin vurğuladığı fikirləri xatırlatmaq yerinə düşər: "İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Türkiyə tərəfindən göstərilən dəstək, bildiyiniz kimi, bütün Azərbaycan xalqını çox məmnun etdi. Bu, təbiidir. Çünki iki qardaş ölkə daim bir-birinin yanındadır".

Türkiyə Prezidentinin 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı çıxışlarında səsləndirdiyi fikirlər, atdığı qətiyyətli addımlar, Azərbaycanın yanında olması bu dostluğun, qarşılıqlı münasibətlərin göstəricisidir. Çətin sınaq günlərində Azərbaycan ilə Türkiyənin möhkəm və etibarlı dostluğu özünü göstərmiş oldu. Əsl qardaşlıq münasibəti dünyaya nümunəyə çevrildi. Təbii ki, bu münasibətlər qarşılıqlıdır. Müstəqil münasibətlər ölkələr arasında dinamizmi daha möhkəmləndirir, gələcək işbirliyi, əməkdaşlıq haqqında çox ciddi qərarlar qəbul edilir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Avropanın qaz dərdi

ABŞ-in qurduğu planın əsas hissəsi də Avropanı özündən asılı vəziyyətə salmaqdır. Min illər ərzində dünyanın dörd bir yanından yığılan Avropanın anbarlarına doldurulan var-dövlətdə avropalılar kimi, amerikalıların da gözü var. Amma həmin vəsaiti "yeni torpaqlar"ın sakinləri başqa üsullarla onların əlindən almağa çalışır. İl yarım bundan əvvəl Rusiya Avropa ölkələrini ucuz qazla təmin edirdi. Böyük bazarda söz sahibi olan Rusiyanın qazandıqları o qədər böyük rəqəmlərlə ölçülürdü ki, hətta "terra in-koqnita"dakıları böyük müharibələr hesabına da olsa da "şimal ayısı"nı buralardan qovmağa qədər həvəsləndirirdi. Ukrayna müharibəsi, ardınca embarqolar, sanksiyalar Vaşinqtonu istəklərinə bir az da yaxınlaşdırırdı. Bu gün Rusiyadan Avropaya uzanan boru xətti ilə daha qaz axmır. ABŞ-in sıxılmış maye qazla dolu tankərləri avropalıları soyuqdan ölməmək, əvvəlki komfort həyat sürmələri üçün qaz daşımaqdadır. Bəs bunlar Rusiyanın ucuz və fasiləsiz qaz təminatına alternativə sayıla bilərmi?

Mayın 30-da Brüssel Rusiyaya qarşı yeni qadağanedici tədbirləri dərc edib. Bununla belə, enerji sektorunda məhdudiyətlər qəbul edilməyib. Aİ ölkələrinin nümayəndələri Rusiya taxılının və bitki yağının Avropa bazarına tədarükünə qadağanedici rüsumların tətbiqi ilə məhdudlaşdı. İddia olunur ki, bu, guya Rusiyanın yeni bölgələrində yığılan taxılın tədarükünün qarşısını alacaq və Ukrayna məhsulları üçün rəqabəti asanlaşdıracaq. Bu arada "Qazprom" Aİ-yə son iki il ərzində qaz istehlakını 100 milyard kubmetr azaldıb. 2023-cü ildə bu rəqəm 1996-cı il səviyyəsinə düşüb. Ötən il Avropa ölkələrində qaz istehlakı 35 milyard kubmetr azalıb. "Dünya energetikası tarixində ilk dəfə olaraq təbii qaza olan tələbatın süni şəkildə məhdudlaşdırılması nümunəsi ortaya çıxıb", - sənəddə deyilir. Eyni zamanda, "Qazprom" qeyd edib ki, bu proseslər 2023-cü ilin sonunda Norveçdə baş verən texniki çətinliklər və qəzalar səbəbindən çətinləşib, hasilat 18 milyard kubmetr azalıb. Şirkət regionda istehsal artımını gözləmir. "Avropada tükənən resurs bazasının fonunda regionun öz qaz hasilatında əlavə artım gözlənilmir", - hesabatda deyilir. Bundan əlavə, şirkətin fikrincə, Avropa bazarında qazın qiymətləri xarici amillərə çox həssasdır. "Ümumilikdə, əhəmiyyətli qiymət enişlərinə baxmayaraq - əsas bazarlarda orta hesabla qiymətlər 2023-cü ildə 60% azalıb - Avropada qaz qiymətləri əvvəllər boru kəməri ilə qaz tədarükü ilə təmin edilmiş uzunmüddətli müqavilələr üzrə çətinliyin olmaması səbəbindən qiymət şoklarına qarşı potensial olaraq həssas olaraq qalır.

2023-cü ildə qaz istehlakında ən böyük artım Asiya-Sakit Okean regionunda müşahidə olunub. Bu, əsasən Çində qaz istehlakının 28 milyard kubmetrdən çox artması ilə bağlıdır. Təbii qazın əhəmiyyəti istənilən real enerji inkişafı ssenarisində artmağa davam edəcək. Mövcud hesablamalara görə, 2040-cı ilə qədər dünyada təbii qaz istehlakı 5 trilyon kubmetri keçəcək. Enerji istehlakının, o cümlədən qaz istehlakının artırılmasında əsas rol Çin oynayacaq və bu, global qaz tələbatının üçdə birindən çoxunu təmin edə biləcək.

Bu ilin fevralında Avropa Komissiyası qazdan istifadə ilə bağlı üzv ölkələrə tövsiyələr verib. Avropa Komissiyasının Almaniyadakı mesajından belə çıxır ki, Avropa enerji təchizatının sabitliyinə diqqət yetirilməlidir. Ona görə də qaz sərfiyyatı ilə daha qənaətcil olmaq tövsiyə olunur. 2022-ci ilin avqustundan 2023-cü ilin dekabrına qədər Aİ ölkələri qaza tələbatını 18% azaldıb və bununla da 101 milyard kubmetrə qənaət edib. Bununla onlar qaz istehlakını 15% azaltmaq kimi ilkin hədəfi üstələyiblər. Aİ Komissiyası bu cür tövsiyələrin müddətini 2025-ci ilin yazına qədər uzatmağı təklif edir. 2023-cü ildə Avropada ümumi qaz istehlakı 87,7 milyard kubmetr təşkil edib, eyni zamanda, digər ölkələrdən 41,6 mlrd. kubmetr. Avropa ölkələri Rusiya qazından imtina etsə, ABŞ, Qətər və Avstraliya enerji

resurslarının tədarükünə başlaya bilər. Belə vəziyyətdə olan Qərbi ölkələri kəməri qazını deyil, sıxılmış maye qazı ala biləcək. Norveç Avropaya yeganə boru kəməri tədarükçüsü olaraq qalacaq, lakin onun ehtiyatları son həddədir.

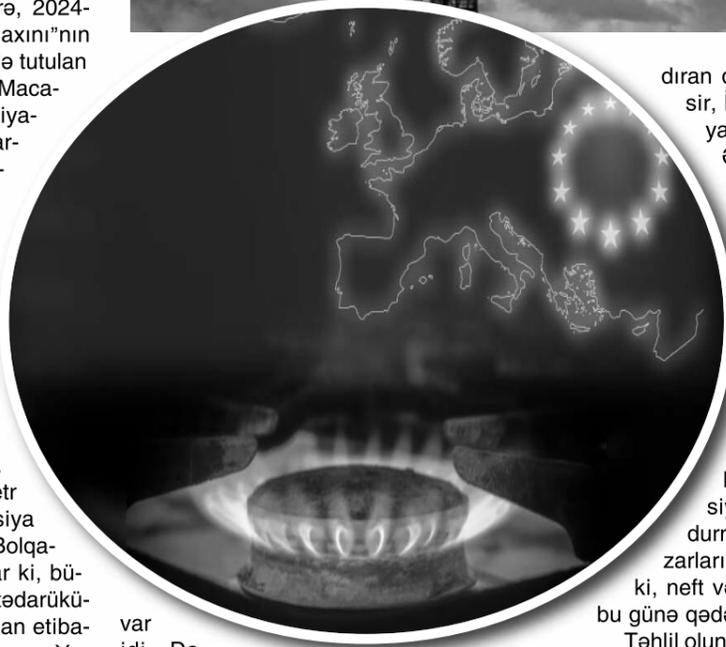
Onlar Əlcəzairdən də qaz ala bilərlər, lakin onların məhdud resurs bazası var. Əsas diqqət isə Orta Dəhlizdə dominant rolunu oynayan Azərbaycana dikilib. Ölkəmdən tədarükün yaradılması üçün isə yeni qaz kəməri çəkilməlidir. Avropa ölkələri 2040-cı ilə qədər tamamilə bərpa olunan enerjiyə keçməyi planlaşdırır. Mümkündür ki, avropalılar Rusiya qazını əvəz etsinlər, lakin onlar bunun üçün çox yaxşı pul ödəməli olacaqlar. Bu, əlbəttə, bahalı zövqdür. "EurAsia Daily" internet portalının məlumatına görə, 2024-cü il mayın ikinci yarısında "Türk axını"nın Avropa xətti üzrə tədarüklər nəzərdə tutulan tutumdan artıq rekord həddə çatıb. Macarıstanda, Bolqarıstanda və Rumıniyada istilik mövsümündən əvvəl anbarlara qazı aktiv şəkildə vururlar, Yunanıstanda isə "Qazprom"un yanacağına üstünlük verirlər.

Mayın 14-dən Türkiyə-Bolqarıstan sərhədində "Türk axını"nın Avropa xəttindən çıxışında orta gündəlik tədarük 50 milyon kubmetrə yüksəlib. Aİ ölkələrinin qaz ötürücü sistem operatorları (GTS) platformasına görə, bu, 2023-cü ilin avqustundan bəri yeni qaz kəməri rekordudur. Layihə gücündən 7 milyon kubmetr artıq tədarük edilir. Qazprom Rusiya qazını avropalı treyderlərdən alan Bolqarıstan da daxil olmaqla, demək olar ki, bütün Türk axını istehlakçılarına qaz tədarükünü artırıb. Belə ki, mayın ortalarından etibarən Macarıstan, Rumıniya, Serbiya və Yunanıstan idxalı artırıb.

EurAsia Daily-nin xəbərinə görə, bir neçə il ərzində sanksiyalar və əks-sanksiyalar səbəbindən "Qazprom" Avropaya ixracı 5 dəfə azaldıb. 24 fevral 2022-ci il tarixinə Aİ-yə daxil olan bütün təbii qazı 100 faiz götürsək, bu karbohidrogenin 23,3 faizi Rusiya, 22,7 faizi Norveç, 10,2 faizi Ukrayna, 8,9 faizi Belarusiyadır.

Siyasət qurulması

Birmənalı şəkildə qeyd etmək olar ki, Avropa İttifaqının müasir enerji strategiyası Avropa İqtisadi Birliyinin (AİB) Aİ-yə çevrilməsini nəzərdə tutan Maastrixt müqaviləsinin işlənilməsinə başlandıqı andan formalaşmağa başlayıb. Bu, çoxtərəfli prosesdir. Geosiyasət, iqtisadiyyat, enerji, ekologiya və iqlimşünaslıq burada sıx şəkildə kəsişir. Təbii ki, davamlılıq, yeniləşmə hissi

var idi. Davamlılıq enerji təhlükəsizliyinin vurğulanmasında və resurs bazasında neftin yüksək payının saxlanması özünü göstərirdi.

Şübhəsiz ki, Aİ-nin müasir enerji strategiyasına köklü təsir göstərən ən mühüm hadisə Kioto Protokolunun imzalanmasıdır. 2015-ci il Paris Sazişinin Kioto Protokolu ilə bir çox oxşar cəhətləri var. Avropa rəsmiləri bunu daim nəzərə alır, Sazişin məqsədlərinə uyğun olaraq global enerji arxitekturasının formalaşmasında məqsədyönlü şəkildə iştirak edirlər. Hamıya məlumdur ki, 1997-ci il oktyabrın 2-də üzv dövlətlərin yüksək vəzifəli şəxsləri 1999-cu il mayın 1-də quvvəyə minmiş Amsterdam Müqaviləsinə öz imzalarını atmışlar. Bu hadisəyə enerjinin bütövlükdə Aİ-nin vəziyyətinə təsiri prizmasından baxmaq lazımdır. Avropa Komissiyasının (AK) daxili enerji bazarının formalaşmasına yönəlmiş sonrakı addımları nədən ibarət

idi? Burada üç istiqamət var: "Aİ-də istehlakçılar üçün qiymətlərin aşağı salınması, enerji sektorunda strateji müstəqilliyin təmin edilməsi və həmişə etibarlı sayılmayan bir və ya bir neçə təchizatçıdan asılılığın azaldılması".

Təbii ki, ən çox dəyişiklik qaz təchizatının şaxələndirilməsi ilə bağlıdır. Ukrayna müharibəsinin başlaması ilə hər şey həm mayeləşdirilmiş təbii qaz, həm də boru kəməri qazının mövcud Rusiya tədarüklərini əvəz etmək potensialının qiymətləndirilməsinin düzgünlüyündən asılıdır. Frau Leyenin şöbəsi hər iki qazın əlavə həcmi ödəməkdə səxavətli idi. Bu gün Aİ-ni qazla təmin edən və ya bu cür tədarükü asanlaş-

dıran dövlətlərin (ABŞ, Kanada, Misir, İsrail, Cənubi Koreya, Yaponiya, Qətər, Norveç, Azərbaycan, Əlcəzair) təsirli siyahısını tərtib etmək olar. Yəni də yekun nəticələrə tələsməyə ehtiyac yoxdur. Avropa İttifaqı 2022-ci ildə Kremlin Ukraynada tammıqyaslı əməliyyatına başlayandan bəri Rusiya boru kəməri qazını sıxılmış qaz tədarükü ilə əvəz edə bilse də, global qaz bazarı hələ də belədir. Bu il İsrailin HƏMAS-la müharibəsinin eskalasiyası və İranla mümkün qarşıdurma qorxusu fonunda enerji bazarları qeyri-sabit olub, baxmayaraq ki, neft və qaz qiymətlərindəki artımlar bu günə qədər nisbətən səngiyib.

Təhlil olunan strategiyanın zəif tərəfi neft və neft məhsullarının kifayət qədər həcmde təmin edilməsi üçün real ssenarinin olmamasıdır. Avropa rəsmiləri ilə Ərəb Şərqiyyənin neftlə zəngin ölkələri arasında aparılan danışıqlardan indiyə qədər heç bir irəliləyiş əldə olunmayıb. Hər şey AB-yə üzv ölkələrin əksəriyyətinin 2030-cu ilə qədər kömürdən tamamilə imtina etməsinə doğru gedir. Eyni zamanda, bu, 2020-ci ilin iyununda qəbul edilmiş Aİ-nin Hidrogen Strategiyasının ilk onilliyini yekunlaşdırma biləcəyimiz ildir. Çox güman ki, ildə 10 milyon ton hidrogen idxalı reallığa çevriləcək. Biz Hidrogen Strategiyasının 30-cu ildönümünün əsas nəticəsini əminliklə proqnozlaşdırma bilərik. 2050-ci ilə qədər Aİ belə mərhələlərə çatacaq ki, yaşıl hidrogen 1 kq üçün 1,5 dollardan aşağı qiymətə istehsal olunacaq. Xüsusilə qeyd edirik ki, söhbət təbii qazla qiymət rəqabətinə tam uyğun olan səviyyədən gedir.

V.VƏLİYEV

“Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş kimi mövqeyini möhkəmləndirməsi əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsində öz sözünü deyir. Bu gün ölkəmizdə dünya səviyyəli tədbirlərin keçirilməsi ənənə halını alıb. Azərbaycan 30 ildir Beynəlxalq Neft və Qaz Sərgisinə ev sahibliyi edir. Bakı Enerji Həftəsi isə öz növbəsində enerji sektorundakı aktual məsələlərin müzakirə edildiyi və enerji sənayesində əhəmiyyətli tərəflərin bir araya gəldiyi mötəbər platformadır. Bu tədbir dünya miqyasında enerji təhlükəsizliyi, enerji istehsalı və digər əhəmiyyətli məsələləri müzakirə etmək üçün beynəlxalq nümayəndələri və təşkilatları cəlb edir. Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində keçirilən tədbirlər, layihələr və konfranslar bu sahədə yeni əməkdaşlıqların qurulması, təcrübə mübadiləsi və yeni inkişaf istiqamətlərinin müəyyən edilməsinə kömək edir. Bakı Enerji Həftəsi özündə üç mötəbər tədbiri birləşdirir: 29-cu Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisi, 12-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji Sərgisi və 29-cu Bakı Enerji Forumu. 30-dan çox ölkədən 300-dək şirkətin iştirak etdiyi Bakı Enerji Həftəsi bütün dünyanın enerji sənayesi sahəsində mövcud olan liderlərini bir araya toplayır. Enerji Həftəsinin açılış mərasimində Prezident İlham Əliyevin iştirakı və çıxışı bütövlükdə global enerji ailəsinə hörmətin nümunəsi kimi dəyərləndirilərək tədbirin statusunu daha da artırır. Dövlət başçımızın qeyd etdiyi kimi, iyunun 4-ü tariximizdə “Şahdəniz” müqaviləsinin imzalanması, həmçinin yaşıl keçidlə bağlı təməlqoyma mərasimi ilə yadda qalacaqdır. Əlbəttə ki, bu vacib toplantı hər zaman yeni ideyalar, yeni təmaslar, yeni müqavilələr ilə nəticələnir və əminəm ki, bu dəfəki Bakı Enerji Həftəsində mühüm nəticələr əldə ediləcək”. Bu fikirləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov deyib.

K.Bayramov diqqətə çatdırıb ki, global enerji ailəsinin ortaq iqtisadi dialoquna çevrilən Bakı Enerji Həftəsinin builki özelliği və yeni məzmun gətirən ən başlıca istiqaməti isə burada “yaşıl enerji” blokunun xüsusi yer almasıdır: “Belə ki, tədbirlərə qatılan şirkətlərin təxminən 15 faizi məhz, həmin sektorların təmsilçiləridir və onların əksəriyyəti Azərbaycanın “yaşıl enerji” sahəsinə yüksək maraq göstərən xarici iştirakçılardır. Beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirdə iştirakçı dövlətlərin say tərkibində artımın olması ölkəmizin ötən bir ildə enerji sektorunda qazandığı uğurlarının göstəricisidir. Bu il Bakı Enerji Həftəsi

Uğurlu enerji siyasəti Azərbaycanın mövqeyini dünyada möhkəmləndirir

daha bir əhəmiyyətli hadisəyə təsadüf edir. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2024-cü il Azərbaycanda “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” elan edilib. Bu əlamətdar hadisə Bakı Enerji Həftəsinin tədbirlər proqramında əks olunub. Azərbaycanın bugünkü uğurları keçilən yolun təhlilini bir zərurət kimi qarşıya qoyur. Vaxtilə “Əsrin müqaviləsi” böyük enerji strategiyasının əsasını qoyduğu kimi, iyunun 4-də Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində Neftçala, Biləsuvar Günəş elektrik stansiyalarının və Abşeron-Qaradağ Külək Elektrik Stansiyasının təməlinin qoyulması bərpaulanan enerji sahəsində yeni eranın başlanğıcı kimi dəyərləndirilə bilər. Bu fakt COP29-a ev sahibliyi edən ölkə olaraq Azərbaycanın artıq global aktor rolunda çıxış edərək yeni əməkdaşlıq şəbəkəsi yaratmasını göstərir. Bakı Enerji Həftəsinin açılış mərasimində çıxış edən Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi “ COP29-a ev sahibliyi edən ölkə kimi bu məsuliyyətli vəzifəni öz üzərimizə götürərək bunun bütün üstünlükləri və çətinlikləri nəzərə alınmışdır”.

Deputat diqqətə çatdırıb ki, hazırda ölkəmizin uğurlu enerji siyasəti Azərbaycanın hüduqlarından kənara çıxmışdır. Regional çərçivədə başlayan əməkdaşlıq illər keçdik-

çə coğrafiyasını genişləndirərək beynəlxalq miqyas alıb. Global aktorlar yaxşı bilir ki, Azərbaycanın verdiyi vəd və ya söz imzası qədər dəyərlidir. Bu gün ABŞ Prezidenti Cozef Baydenin Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində keçirilən 29-cu Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz və 12-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji sərgilərinin açılış mərasiminin iştirakçılarına məktubu başda olmaqla,

Aİ, Türkiyə, OPEC, IRENA kimi global subyektlərdən göstərilən maraq Bakının hədəfinə doğru uğurla irəliləməkdə olduğunu göstərir. Bu gün Azərbaycan yeni əməkdaşlıq şəbəkəsinin yaradılması ilə artıq global aktor rolunda çıxış edir, digər dövlətlərlə münasibətlərinə üçüncü güclərin müdaxiləsinə imkan verməyəcək qədər qətiyyətli davranış göstərir. ABŞ Prezidenti Cozef Baydenin Bakıya həftə ərzində artıq ikinci məktubunu yollaması, bu realığı bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycan-ABŞ münasibətləri pozulmayıb və bu münasibətləri kölgələməyə çalışan erməni lobbi dairələri heç nəyə nail olmadılar.

K.Bayramov bir daha vurğulayıb ki, uğurla həyata keçirilən enerji siyasəti ölkəmizin etibarlı tərəfdaş kimi mövqeyini daha da gücləndirir. Bu bir reallıqdır ki, Azərbaycan Avropa üçün etibarlı tərəfdaşdır. Ölkəmizin Avropa İttifaqı, həmçinin quruma üzv olan dövlətlər ilə enerji sahəsində əməkdaşlığı yüksələn xətlə inkişaf edir. Prezident İlham Əliyev “Bakı Enerji Həftəsi”nin iştirakçılarının müraciətində belə bir əminliyi ifadə etmişdir ki, bizim sözüümüz imzamız qədər dəyərlidir. Son 30 il ərzində imzalanmış bütün müqavilələr tam şəkildə icra olunub. Onların hamısı

parlament tərəfindən ratifikasiya olunub və qanun şəklində imzalanıb. Orada bir söz belə dəyişilməyib. Bu etibar onilliklər ərzində qazanılıb. Bunun nəticəsidir ki, biz bu gün bərpaulanan enerji sahəsində növbəti sürətli inkişafın şahidiyik”.

Səbinə Hüseynli

Yaxın günlərdə ABŞ rəhbərliyi altında planlaşdırılan humanitar yardım dəhlizi və ya üzən limanın Qəzzaya çatması gözlənilir. Məsələnin arxa fonuna baxsaq görərik ki, oktyabrın 7-dən başlayaraq İsrail Qüvvələrinin Qəzzaya müdaxiləsindən sonra daş üstündə daş qalması da əsirləri geri verməməkdə qərarlı olan HƏMAS rəhbərliyi öz xalqını aclıq və səfələtə məhkum edir. Netanyahu isə bütün təzyiqlərə rəğmən Qəzzaya hücumları davam etdirir. Bir çox dövlətlərdən xüsusən də ABŞ-dan gələn xəbərdarlıqları qulaq ardı edən İsrail tərəfi Qəzzanı HƏMAS-dan tamamilə təmizləyəne qədər hücumları davam etdirəcəyini bildirir. Nəticədə isə siyasi qərəzlərin əzabını Qəzzanın və İsrailin günahsız sivil əhalisi çəkir. Yardım tranzitləri ya təhlükəsizlik səbəbilə dayandırılır, ya da uzun müddət gecikdirilir. Belə ki, atəş altında qalma riski BMT və ya ayrı-ayrı ölkələrdən gələn yardımların Rafah, Karni və Karem Şalom qapılılarından daxil olmasına mane olur.

Bölgenin dənizdən blokadasına gəldikdəysə 2007-ci ildə HƏMAS Qəzzada hakimiyyəti ələ keçirdikdən sonra İsrail Qəzzaya bütün tranzit yollarını və insan hərəkətlərini əhatə edən dəniz blokadası tətbiq

Qəzza blokadasına ABŞ-ın humanitar yadımları

etməyə başlayıb. Üstəlik, Misir də bu prosesi dəstəkləyib və 2009-cu ildən Misir-Qəzza sərhədi boyunca yeraltı tunellər vasitəsilə qaçaqmalçılığa qarşı divarlar inşa edib. Bu blokadanın əsas məqsədi isə HƏMAS-a silah və sursat dəstəyinin qarşısını almaq və qaçaqmalçılığı dayandırmaq kimi görülmürdü. Blokadanın uğurlu olmadığını HƏMAS-ın raket hücumları təsdiq edib. Bununla belə insan haqları təşkilatları

Qəzzanın açıq hava həbsxanasına çevrildiyini iddia edərək İsraili qına-mağa davam edir.

Daha sonrakı illərdəysə İsrail Qəzzanın blokadasını yumşaltmağa başladı. Belə ki, 2011-2013-cü illər arasında həm dənizdə, həm də Misir-Qəzza sərhədində blokada yumşaldılıb. Ancaq 2023 ildə şərtlər dəyişir. Yenidən və ən sərt şəkildə həyata keçirilən blokadanın ABŞ-ın təşəbbüsü ilə necə yumşaldılacağı isə

hələ də sual altındadır. Digər tərəfdən dəniz blokadası ilə bağlı San Remo Protokolunun qanunvericiliyinə əsasən İsrailin, Qəzzaya silah yardımının dəniz yolu ilə gəlməsinin qarşısını almaq üçün blokada hüququndan istifadə etmək səlahiyyəti var.

ABŞ-nin məsələdəki roluna gəlincə Prezident Bayden öz çıxışında Qəzzanın Aralıq dənizi sahillərinə körpü tikməyi və gəmilərlə qida və dərman təhçizatı təmin etməyi planlaşdırdığını və bunun üçün lazımı hərbi hazırlıqlara başlanıldığını açıqlayıb. Belə ki, martın 11-də ABŞ hərbi gəmiləri körpü tikmək üçün daşdıqları materiallarla Qəzza zolağına yola düşüb. Martın 8-də Pentagonun general Patrick Ryder verdiyi açıqlamaya görə göndiriləcək 1000 nəfərlik heyətin tikintini 2 aya tamamlayacağını bildirilib. Beləliklə ABŞ humanitar yardımları həyata keçirəcəyi təqdirdə hərbi birliklərini münaqişə zonasına yaxınlaşdırmış olacaq. Eyni zamanda bölgədəki istehkam və mühəndislik qorumaq üçün mühafizə qüvvələrinin gərəkli-

liyini vurğulayan ABŞ bölgədəki varlığını uzun müddət davam etdirə bilər. Bu barədə bölgədəki İran və İsrailin dəstəklədiyi HƏMAS, Hizbullah və bu kimi radikal qrupların təşkil edəcəyi təhlükə ABŞ üçün mühüm bəhanədir.

BMT layihəsi olan humanitar yardımların BMT yoluyla təmin edilməsi fikri də dünyanın gündəmindədir. Eyni zamanda Bayden Aİ komissiyası, BƏƏ, Kipr və Böyük Britaniyanın da bu təşəbbüsü dəstəkləyəcəyini açıqlayıb. Türkiyənin məsələ ilə bağlı vəziyyətinə gəlincə, demək olar ki, Türkiyə təkcə İsrail üçün deyil, ABŞ, onun əlaltıları və bəzi region ölkələri üçün də “arzuolunmaz ölkələr” siyahısındadır. Digər tərəfdən regionda ABŞ-la bağlı elə bir fikir var ki, Baydenin sözləri yaxşı səslənsə belə, bu Ramazan nə İsa, nə də Musa üçün xeyirli olmayacaq. Məhəmmədə gəlincə, bundan söhbət belə gedə bilməz. ABŞ-la İsrailin əlaqələrinə gəlincə İsrail üçün çətin və tənha günlərinin sadiq dostu olan ABŞ-ın gətirdikə radikallaşan İsrail siyasətinə daha az təsir göstərdiyi anlaşılır. Bu perspektivdən görünən odur ki, ABŞ bölgədə ilk növbədə öz milli maraqlarını qoruyur və dünyanın jandarmı rolunu oynamağa davam edir.

Zərdüş Quluzadə

Ətraf mühitin, ekologiyanın mühafizəsi, ekoloji təhlükəsizliyin təmin olunması günün ən aktual məsələsidir və qlobal miqyasda diqqət mərkəzindədir. Bütün dünya üçün əslində, ekologiyanın, ətraf mühitin, təbiətin mühafizəsi ən vacib məsələ olaraq qəbul olunmalı, ətraf mühitin çirkləndirilməsinin minimuma endirilməsi ön planda durmalıdır.

Çünki ekoloji məsələ, ekoloji tarazlıq təkə bir ölkə üçün deyil, bütövlükdə dünya ölkələrinin hamısı üçün eyni dərəcədə maraqlıdır. Ona görə eyni dərəcədə maraqlıdır ki, ekoloji tarazlığın pozulması dünya ölkələrinə eyni dərəcədə mənfi təsirlər və edir və bunun maksimum dərəcədə qarşısının alınması ən vacib məsələ olaraq qəbul edilməkdədir.

Bilirik ki, insan cəmiyyəti inkişaf etdikcə, yeni-yeni texnologiyalar tətbiq edildikcə, sənaye, istehsal genişləndikcə tullantıların da miqdarı artıq. İnsan cəmiyyəti gün-gündən daha çox təbii resurslardan istifadə edir və bu zaman təbiətin çirklənməsinə şərait yaranır. Bununla belə, istər tullantıların miqdarının azaldılması, istər resurslardan səmərəli istifadə, istərsə də çirklənmənin miqdarının minimuma endirilməsi də mümkündür. Əgər gələcək nəsillərin də təbii ehtiyatlardan faydalanmasını istəyiriksə, mütləq həmin ehtiyatların səmərəli şəkildə istifadəsi ön planda olmalıdır. İnsanlar təbii ehtiyatlardan istifadə edərkən, həmin ehtiyatların gələcək nəsillər üçün də qorunub saxlanılmasını nəzərdən qaçırmamalıdır. Eləcə də, təbii ehtiyatlardan istifadə etdikdə ehtiyatın bir şəkildə davranmaq tələb olunur ki, təbiətə atılan tullantılar, bir sözlə, çirklənmə minimum həddə olsun və ekologiyanın korlanması, ekoloji tarazlığın pozulması üçün şərait yaranmasın. Təsədüfi deyil ki, ölkəmizin, Azərbaycan dövlətinin ekoloji siyasətinin əsasını da məhz ətraf mühitin, ekologiyanın qorunması, tullantıların miqdarının minimuma endirilməsi, çirklənmənin tamamilə qarşısının alınması, ətraf mühitin mümkün qədər, bacardığıqca sağlamlaşdırılması təşkil edir. Sözsüz ki, bunun əbəs yerə olmadığını, böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini ölkə vətəndaşları çox yaxşı başa düşürlər və bu səbəbdən də yüksək qiymətləndirirlər.

Ətraf mühitə zərərli tullantıların atılması, Azərbaycan ərazilərinin çirkləndirilməsi, vətəndaşlarımızın ekoloji baxımdan əziyyət çəkməsi Kremli qətiyyətlə maraqlandırmayıb və bunun qarşısını alacaq tədbirlər haqqında Moskva heç düşünmək də istəməyib. Bununla belə xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ o dövrdə belə Azərbaycan ərazisində fəaliyyət göstərən zavod və fabriklərin atmosferə buraxdığı zərərli qazların miqdarının həddindən artıq çox olması, ətraf mühitə zərərli tullantıların atılması, Azərbaycan ərazilərinin çirkləndirilməsi, vətəndaşlarımızın ekoloji baxımdan əziyyət çəkməsi Kremli qətiyyətlə maraqlandırmayıb və bunun qarşısını alacaq tədbirlər haqqında Moskva heç düşünmək də istəməyib. Bununla belə xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ o dövrdə belə Azərbaycan ərazisində fəaliyyət göstərən zavod və fabriklərin minimum dərəcədə zərərli işləməsi, ekologiyaya mümkün qədər az zərər vurməsi, mümkün qədər az tullantılarla işləməsi, təbiətin çirkləndirilməsinin minimuma endirilməsi üçün həmin zavodların ən yeni texnologiyalarla qurulmasının və işləməsinin vacibliyini vurğulayırdı. Sözsüz ki, belə bir texnologiyanın tətbiqi Moskva üçün əlavə qayğılar yaradır və müvafiq vəsaitlər tələb olunurdu. Buna görə də ehtiyatlı olaraq Heydər Əliyevə qarşı Kremli təzyiqlər edir, onu fikirdən döndərməyə, bu niyyətdən daşındırmağa çalışır, hətta siyasi arenadan uzaqlaşdırmağa belə cəhdlər edirdi. Amma bununla belə Ulu Öndər öz iradəsi ilə ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı müvafiq qərarların qəbul olunmasına da nail ola bildirdi və artıq Azərbaycan öz müstəqilliyini yenidən bərpa etdikdən sonra xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan dahi rəhbər, Ümummilli Lider Heydər Əliyev ekoloji məsələlərə, ekoloji tarazlığa, ekologiyanın mühafizəsinə, ətraf mühitin qorunmasına xüsusi diqqət ayırdı. Ulu Öndər hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Azərbaycanda ekologiya məsələləri ön

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi ən vacib məsələdir

plana keçdi və təbiətin, ətraf mühitin mühafizəsinə olan diqqət və qayğı ciddi şəkildə nəzərə götürüldü. Hətta ölkəmizin ərazisində yaşıllıqların, meşə zolaqlarının mühafizəsi, canlı təbiətin, fauna və floranın qorunması prioritet olaraq qəbul olundu. Yaşıllıq sahələrinin genişləndirilməsi, ağacların, tinglərin ekilməsi bu baxımdan heç də təsadüfi deyildi və həmin siyasətin tərkib hissəsi hesab olunur. Bu gün Ulu Öndərin yolunun layiqli davamçısı olan Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev ekologiyanın, ətraf mühitin qorunmasına, mühafizə edilməsinə xüsusi diqqət ayırır və bunu görmək mümkün deyil. Respublikamızın ərazisində salınan və hələ də salınmaqda olan yaşıllıqlar, parklar bunu təsdiq edir.

Hər il ölkəmizdə ağacəkmə kampaniyasının keçirilməsi, müxtəlif ərazilərdə ağac tinglərinin ekilməsi və əhalinin müxtəlif təbəqəsinin bu kampaniyaya həvəslə qoşulması ənənə halını alıb ki, bu mənzərə hazırda ölkəmizdə ətraf mühitin mühafizəsinə olan diqqətin nə dərəcədə olduğunu açıq-aşkar göstərir. Digər sahələrdə olduğu kimi, məhz ekologiya və ətraf mühitin qorunması istiqamətində də mühüm, məqsədyönlü addımların atıldığı göz önündədir. Cənab İlham Əliyevin Azərbaycan Prezidenti olaraq ölkəyə rəhbərlik etdiyi son illər ərzində ekologiya, təbiətin mühafizəsi və təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə ilə bağlı bir sıra normativ hüquqi aktların qəbul edilməsi, təbiətin qorunması və sağlamlaşdırılması sahəsində mühüm praktiki işlərin görülməsi qeyd olunan məqsədyönlü addımların atıldığını isbatlayır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2006-cı il 28 sentyabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı"nda bir çox tələblərlə yanaşı, meşələrin seyrəkləşməsinin, torpağın eroziyasının, meşə massivlərinin azalmasının qarşısının alınması barədə tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutuldu və həmin tədbirlər sayəsində görülmüş işlər də göz önündədir. Göz önündə olan həmin işlər dövlətimizin, dövlət başçımızın ekologiyaya, ətraf mühitin mühafizəsinə, təbiətin qorunmasına həssas yanaşdığını təsdiq edir. Azərbaycan dövləti və cənab Prezident İlham

Əliyevin ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsinə nə qədər önəm verdiyi 2010-cu ilin Azərbaycanda "Ekologiya ili" elan olunması ilə bir daha öz təsdiqini tapdı və təsadüfi deyil ki, həmin il Azərbaycanda ətraf mühitin sağlamlaşdırılması baxımından dönüş ili kimi tarixə yazıldı.

Hazırda ölkəmiz, ölkə rəhbərimiz bütün dünya ictimaiyyətini məhz ekoloji tarazlığı qorumağa çağırır. BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası, yeni COP29 dediyimiz tədbirin bu il Azərbaycanda keçirilməsi, ölkəmizin bu tədbirə ev sahibliyi etməsi bir daha bunu təsdiq edir. COP29 konfransına ev sahibliyi Azərbaycan üçün 2024-cü ilin ən mühüm hadisəsi və ölkənin yaşıl iqtisadiyyata keçid strategiyasının məntiqi davamı kimi qiymətləndirmək olar. Bu missiyaya uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2024-cü ilin Azərbaycanda "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi də təsadüfi deyil. Bilirik ki, cənab Prezident İlham Əliyevin 2021-ci ilin 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiqlənmiş "Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişafın Milli Prioritetləri" əsasında ölkədə bərpaolunan enerji istehsalı siyasətinin strateji təməli qoyulub. Onu da yaxşı bilir ki, sənəddə qeyd olunmuş 5 Milli Prioritetdən biri də məhz "təmiz ətraf mühit" və "yaşıl artım"la bağlıdır. Bu isə yaşıl iqtisadiyyata keçidlə bağlı qarşıya yeni hədəflər qoyur. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ölkəmizin işğaldan azad edilmiş torpaqlarını "Yaşıl enerji" zonası elan edib və 2022-2026-cı illər üzrə tədbirlər planı təsdiqlənib. Bu ərazilərin 2050-ci ilədək "Netto sıfır emissiya" zonasına çevrilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycanda ekologiyanın qorunması və ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində görülmüş tədbirlərin beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən təqdir edilməsi də təsadüfi sayıla bilməz. ABŞ-in Yel və Kolumbiya Universitetləri tərəfindən 2016-cı ilin yanvar ayında hazırlanan Ekoloji Fəaliyyətin Effektivliyi İndeksi üzrə qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən, mövcud ekoloji vəziyyətə görə Azərbaycanın dünya ölkələri arasında 100 ballıq qiymətləndirmə sistemi üzrə 31-ci sırada qərarlaşması sı-

radan bir hadisə deyil. Məhz bu qiymətləndirmənin nəticələrinə, reyting sıralanmasına, qərarlaşmasına görə ölkəmizin Yaponiya, Belçika, Hollandiya, İsrail kimi dünyanın bir sıra qabaqcıl və inkişaf etmiş ölkələrindən öndə olması böyük uğurdur. Ekoloji Fəaliyyətin Effektivliyi İndeksində əsasən meşələrlə bağlı istiqamətdə qiymətləndirmə üzrə isə Azərbaycanın 180 ölkə arasında 5-ci yerdə qərarlaşması isə daha qürurverici məqam sayılır və bu da ekoloji məsələlərə, təbiətin və ətraf mühitin mühafizəsinə dövlətimizin, dövlət başçımızın nə dərəcə diqqət ayırdığını bir daha aydın şəkildə göstərir.

Əlbəttə ki, bədnam qonşularımızın, Ermənistan tərəfinin təcavüzü, ərazilərimizi 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında saxlaması fonunda Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda ekologiyaya nə dərəcədə zərər vurulduğunu təkə biz yox, ümumilikdə dünya ictimaiyyəti çox yaxşı bilir. Çox yaxşı bilir ki, bizə məxsus olan torpaqlarda ekologiyaya ciddi zərbə vuran ermənilər fauna və floranı demək olar ki, məhv ediblər. Meşələri, yaşıllıqları qıraraq məhv edən vandallar canlı təbiətə ciddi zərbə vurmaqla kifayətlənməyiblər. Ərazilərimizdə olan elvan metal, filiz yataqlarını qanunsuz şəkildə istismar etməklə, həm faydalı ehtiyatların qanunsuz və səmərəsiz istifadəsinə yol vermişlər, həm də ətraf mühiti tullantılarla həddindən artıq çirkləndirmişlər. Sözsüz ki, cəmiyyətimiz bu məsələ ilə də barışmadığını ekoaktivistlərin aksiyası ilə bir daha dünyaya bəyan etmiş oldu. Bəyan etmiş oldu ki, əvvəla, Azərbaycan ekologiyasının, ətraf mühitin, təbiətin qorunduğu, mühafizə edildiyi ölkədir və təbiətin, ətraf mühitin çirkləndirilməsinə, ekoloji problemlərin yaranmasına biz yol vermərik. Eyni zamanda həmin aksiya ilə bir daha göstərildi ki, ölkəmizdə ekoloji məsələlərə həssas yanaşılır və bundan sonra kimsələrin buna mane olmasına imkan verilməyəcək. Bütün bunlar isə onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanda ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi ən vacib məsələ olaraq qəbul edilir və bu hətta bütün dünyaya belə açıq-aşkar şəkildə bəyan edilir, eləcə də dünya ölkələrinə, dünya ictimaiyyətinə də ekologiyanın mühafizəsi çağırışı edilir.

İnam Hacıyev

“Beyannamə iki qardaş dövlət arasındakı əlaqələri yeni mərhələyə yüksəldib”

“Şuşa Beyannaməsi Azərbaycanla Türkiyə arasındakı strateji müttəfiqlik münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsi və iki qardaş dövlət arasındakı əlaqələrin yeni bir mərhələyə yüksəldilməsidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Azer Kerimli deyib. O bildirib ki, bəyannamənin imzalanması elə bir zaman kəsiyinə təsadüf edir ki, həm mənəvi, həm də siyasi yükünə görə, bundan daha uyğun bir vaxtın seçilməsi mümkün deyildi: “Şuşa bəyannaməsinin Azərbaycanın bir dövlət olaraq yer üzündən silinməsinə hədəfləyən bütün oyunların pozulmasının başlanğıcı olan Milli Qurtuluş Günündə imzalanması bir millətin iki dövlətinin əbədiyyətə qədər bir olacağına mübarək imzalarla təsdiqlənmiş rəmzidir.

Müstəsna siyasi və tarixi əhəmiyyətə malik Şuşa Bəyannaməsində qeyd olunur ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin “Bir millət, iki dövlət” və

Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün “Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri bizim kəderimizdir” kəlamları ilə xarakterizə olunan Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri öz zirvəsinə yüksəlib və keyfiyyətə yeni bir mərhələyə qədəm qoyub.

Şuşa Bəyannaməsi milli iradəsinin təntənəsi, siyasi, hərbi, mədəni, iqtisadi əhəmiyyət daşıdığı qədər də mənəvi önəm kəsb edən bir sənəddir. Şuşa Bəyannaməsi haqqında söz açarkən, Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərini indiki səviyyəyə çatdıran, misli görünməmiş qətiyyət və siyasi iradə nümayiş etdirən liderlər - İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın müstəsna xidmətləri haqqında söz açmaq mümkün deyil. Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri ortaq dil, tarix, mədəniyyət kimi mühüm əsaslara söykənir. Amma dünyada baş verən proseslər sübuta yetirir ki, strateji münasibətlərin Azərbaycan-Türkiyə səviyyəsinə çatdırıl-

ması üçün ortaq dil, mədəniyyət və tarix kimi amillər yetərli deyil. Belə məsələlərdə milli iradəni olduğu kimi, dəqiqliklə, həm tarixi prosesləri düzgün təhlil edərək, həm də perspektivləri doğru dəyərləndirərək ifadə etmək, qarşılıqlı etimadlı münasibətləri inkişaf etdirmək mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Həç kime sirr deyil ki, Azərbaycan və Türkiyənin təşəbbüsləri və iştirakları ilə həyata keçirilən layihələr, qarşılıqlı münasibətlərin indiki səviyyəyə çatdırılması digər qardaş xalqların da Türk dünyasının gələcəyinə böyük ümidlərlə baxmalarına zəmin yaradıb. Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri Türk Dünyasının siyasi, iqtisadi, mənəvi, ideoloji lokomotivi, hərəkətverici qüvvəsidir. Şuşa Bəyannaməsi iki dövlət arasındakı strateji müttəfiqliyi ifadə edən sənəddən daha böyük, özündə Azərbaycan və Türkiyənin qardaş xalqlarının çoxəsrlik arzularını ifadə edən tarixi, siyasi, milli-mənəvi əhəmiyyətə malikdir”. Onun sözlərinə görə, Milli Qurtuluş Günü Azərbaycan dövlətçiliyinin xilas günüdür: “Bu, tarixi həqiqətdir və öten hər gün Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının və dövlətçiliyinin tarixində oynadığı rolun tarixi əhəmiyyətini daha qabarıq şəkildə diqqətə çatdırır.

Azərbaycanın tarixi və taleyi Heydər Əliyevin adı ilə qırılmaz tələrlə bağlıdır. Bu illər ərzində xalqın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının bütün sahələrində dirçəliş məhz onun adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev rəhbərlik etdiyi bu dövr ərzində daim tərəqqisi üçün çalışdığı, zəngin mədəniyyəti, böyük tarixi keçmişi ilə həmişə qürur duyduğu və gələcək nəsillərin taleyi üçün düşündüyü doğma yurdu Azərbaycanı bir dövlət kimi zamanın ağır və sərt sınaqlarından çıxarıb. O, böyük siyasi və dövlət xadimi, xalqın şəriksiz lideri olaraq hələ sağlığında canlı əfsanəyə çevrilib, buna görə də Heydər Əliyev fenomeni həmişə diqqətləri cəlb edib, dünya azərbaycanlılarının Ümummilli liderinin heyranlıq doğuracaq dərəcədə coşğun siyasi fəaliyyəti istər ölkə, istərsə də dünya mətbuatında geniş işıqlandırılıb.

Azərbaycan xalqı öz milli dövlətçiliyinin dağılmaq təhlükəsi qarşısında qaldığını gördüyü və artıq ən ağır günlərini yaşadığı bir zamanda - 1993-cü ilin iyununda mövcud hakimiyyətin dəyişməsinə təkidlə tələb edib və həmin vaxtdan taleyini yenə Heydər Əliyevə etibar edib. Xalqının dar gündə qaldığını görüb onun təkidli dəvətini qəbul edən Heydər Əliyev Azərbaycanda

yenidən böyük siyasətə qayıdıb. Xalq Heydər Əliyevin bu qayıdışını ümid və sevinclə qarşılayaraq, həmin günü Milli Qurtuluş Günü kimi müstəqil Azərbaycanın tarixinə yazıb.

Tarix isə - istər uzaq olsun, istərsə də yaxın - tək səlnaməçilərin keçilən yol kimi yaddaşa köçürmələri üçün gərəkli olan zaman kəsiyi deyil, həm də nəticə çıxarmaq üçün ən önəmli vasitədir. Bu baxımdan, ötən əsrin 90-cı illərində baş verən hadisələrin, ölkəni xaos, qarşıdurma sürükləyən, parçalanma təhlükəsi qarşısında qoyan təcrübəsiz, bacarıqsız, siyasət və idarəetmə sahəsində istedadı olmayan insanların buraxdığı səhvlərin unudulmaması həm də ona görə vacibdir ki, oxşar hadisələr bir daha təkrarlanmasın, ölkəmiz, dövlətimiz nəticələrinin aradan qaldırılmasına uzun illər lazım olan təhlükələrlə qarşı-qarşıya qalmasın. Kimsəyə sirr deyil ki, Azərbaycan həmin dövrdə uçurumun bir addımında idi. Əgər Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə qayıdışı olmasaydı, bu gün bəlkə də Azərbaycan adlı dövlətin mövcudluğundan söhbət gedə bilməzdi”.

Söylü Ağazadə

FELTYETON

Hər gün yalan danışın

Uzun zamandır hamı gileylənir ki, bəs zəmanə korlanıb, adamlar yaman yalançı olubdur, heç kimə inanmaq olmur. Doğru buyururlar, cəmətimiz son dövrlərdə yeni azara mübtəla olubdur- yalançılıq azarına. Gecə-gündüz hamı bir-birini aldadır. Bazarda, məktəbdə, nəqliyyatda, idarədə, zavodda, televiziya, qəzetdə, lap elə parlamentdə...

Bazarda 1 kq əvəzinə sənə 800 qram meyvə çəkən alverçidən inciməyə dəyməz, axı o yetim də ona-buna haqq verəndən sonra özünə 5-10 qəpik çörək pulu qalmalıdır. Ya da “yumurtanı təzə getirmişəm, öz heyətimdəndir” deyə arvada inanıb evdə köhnə broylar yumurtasını yeyə bilməyəndə ona söyməli deyilsən ki? Adamın çörəyi yalandan çıxır.

Yainki, bir yeməxanada oturub yemək yeyirsən, hesabda sənə xeyli kələk gəlir, and-aman edir ki, bəs biz halal məhsul alırıq, ona görə də bahadır. İndi neyləmək olar, gərəkdir ki, bu yalanı udasan, yediyin yeməyi geri qaytara bilməzsən ki?

Ya da ki, bir dostundan bir neçə günlüyə kiçik bir miqdar borc istəyirsən, deyir ki, sən öl, özüm ölüm, Quran haqqı yoxumdur. Amma sabah eşidirsən ki sağlığına qismət olsun özünə bahalı maşın alıbdir. İndi yalan deyir deyə vurub onu öldürəkmi?

“Balam ölsün yalan deyirəmsə, öz inəyimin südüdür” deyən arvadın heyətində “stolovoy” zibilləri ilə qidalanan cəmi bir inəyi var, amma bütün şəhərə süd, qatıq satır. İncəfara, onun süd, qatığı yaman yağlı olur. Bunun özü də bir əziyyətdir, get mağazadan vaxtı keçmiş marqarın yağını al gətir, sonra onu ərət və bir miqdar quru süddən düzəltdiyin məhlula qat “təbii süd” düzəlt. Bəli, bu elə belə iş deyildir.

Düzdür, haman o arvad bu əməli ilə başqalarının körpə uşaqlarını zəhərləyib sağalmaz bəlalara giriftar eləyir, lakin cənnətə düşəcəyinə əmindir. Deyir ki, bəs mən namaz qılıram, kasıb-kusuba əl tuturam, onlara nisyə də mal verirəm.

Bu arvadın dediyinə görə, o dünyada bunu məhkəmə qarşısına çıxaranda ki, sən xalqı niyə zəhərləyirdin, cavab verəcək ki, bəs mən neyləməliydim, 300 manat pensiyanın 100 manatını kommunal xərclərə, 100 manatını da dərmanlara, 100 manatını da xeyrə-şərə verib özüm acından ölməliydim? Bu yerdə ədalət məhkəməsinin boğazı quruyacaq, axı ilahi qanunlara görə də hər kəsin özünü müdafiə etmək

və yaşamaq hüququ vardır. Beləliklə, məcburən bu arvadı cənnətə salacağılar.

Yainki, götürək bir həkimi. Ağır bir azara mübtəla olub çarə üçün onun yanına gedənlərə düzgün müalicə yazsa, ondan rüşvət almasa necə dolanar, lap acından ölür ki? Sən özün ol, bir dərman firmasının nümayəndəsi gəlib sənə desə ki, həmsərim, bəs xəstələrə filan dərmanları yazsan hər birində yarısı sənindir, neyləyirsən? Necə? Razi olmasan?! Get özünü ala! Bizdə 3 tuzdur!

Məgər sənün uşaqların oyuncaq əvəzinə inək peyini ilə oynayırsan, yainki, övrətin toya qoyun dərisi geyib gedir, bəlkə sən yemək əvəzinə havayla dolanırsan? Keçməz, qədəş! 300-500 manatla sən vicdanını qoruya bilməzsən! Qorusan da ailən acından ortalıqda ölür, camaat sənün cəmdəyinə tüpürür!

Heyətindən mali oğurlanan şəxsə qonşusu dilde təəssüfünü bildirib oğrunu söyləyəndə, ürəyində o mali oğurladığı üçün heç bir qırıq vicdan əzabı da olmur. Yainki, birinin evindən qızıl itəndə, əksər hallarda bunu yaxın qohumun oğurladığı məlum olarkən, o adam heç xəcalət də çəkməyir.

Bir çox əcnəbi vilayətlərdə insanlar öz əşyalarını çöldə, bayırda unudanda, heç kəsin onunla işi olmaz, sahibi nə vaxt istəsə özü gəlib yerindən götürür. Gəlməyə belə, kimsə götürüb polisə verər, o da sahibini tapıb çatdırır. Hətta, bəzi ölkələrdə malları çöldən düzündə qoyub gedirlər, qiyməti də yazırlar, adamlar gəlib lazımı qədər götürür və pulunu da qoyub gedir. Lakin bizdə belə hallar qətiyyətin mümkün deyildir. Nəinki çöldə, bayırda, öz heyətində belə əşyanı gözdən qoymaq mümkün deyildir. Ol səbəbdəndir ki, bizdə üstü tikanlı məfillər və ya şüşə qırıqları ilə bəzədilmiş hündür hasarlar, topdağıtmaz polad darvazalar, 3-4 yerdən bağlanan seyf qapılar, pəncərələrə vurulmuş dəmir barmaqlıqlar həmişə dəbdədir.

Bizdə yalandan bütün müqəddəslərə and içmək də heç dəbdən düşmür. Allah haqqı, Quran haqqı, atamın, anamın canı üçün, balam ölsün(!), ölənlərimin goru haqqı kimi andlar içənlərin çox keçməmiş yalan dediyi ortaya çıxanda adamın əli üzündə qalır.

Uzun sözün qısa, aldatmaq və yalançılıq azarı bizdə yoluxucu xəstəlik kimi yayılıbdir və bir çox vətəndaşlarımız haman bu bəlaya mübtəla olubdur. Hətta, adam bir gün ya-

lan eşitməyəndə özünü birtəhər hiss eləyir, elə bil ki bir ikiyaqlı eşək səni öz yalan danışmaqla tikiirdiyi villasında eşək kimi işlədib, axırda da pulunu verməyibdir.

Beləliklə, aşkar olur ki, məmləkətimizdə bir çox adamlar məcburiyyətdən yalan danışır. Belələrinə bir kəlmə söz deyəndə adama deyirlər ki, bəs hər kəsin özünü acından ölməkdən xilas etmək və yaşamaq hüququ vardır. Bunu halal yollarla təmin edə bilməyəndə, haram yollara baş vurmaqdan başqa çarəmiz qalmayıb. Ona görə də, bizi qınamayıb.

Yaxşı əsaslandırmadır. Əmma şəxsən mənə bir məsələ düşündürür. Ki, dünyada kasıblıq çəkən, müxtəlif növ bəlalara mübtəla olan camaat tək bəzən camaat deyil ki, bəs o birilər niyə belə həngəmədən çıxmırlar? Axı halal yolla da yaşamaq mümkündür. Düzdür, bir az çətinlik çəkəcəksən, amma öz ləyaqətini, vicdanını satmayacaqsan. Görkəmli aktyorumuz Yaşar Nurinin “Qatar” tamaşasında dediyi kimi, “canları çıxsın, təmiz yaşasınlar”...

Yaxşı, elə hesab edək ki, bu cəmətin müəyyən bir hissəsinin başqa yolu yoxdur, bu binəvələr məcburən bu cinayətdə bulunurlar, o tövrdə bəs bir para məmurlar, pullu biznesmenlər, lap elə müğənnilər niyə xalqa yalan danışır? Məgər onların da balaları evdə acından ölür? Axı onların buna heç bir məcburiyyəti yoxdur. Nöşün ki, indi əvvəlki zamana deyil, adamlar rahat yolla çoxlu pul qazanıb şah kimi yaşamaq istəyir.

“Mən Allah adamıyam” deyərək hamı bir-birini aldadır, badalaq vurur, oğurluq edir, qonşusu ac ikən yumşaq yorğan-döşəkdə kababla doldurduğu qamını sığallaya-sığallaya yatır. Çox da ki, peyğəmbərimiz demişdir ki, qonşusu ac ikən gözüne yuxu gedən bizdən deyildir.

Əşi, qorxmayın, nə axirət məhkəməsi var, nə də bizdə yalan danışmağa görə kimsə həbs eləmir. 5 günlük dünyadır, onun da 3-ü keçib gedib, yeyin-için kef eləyin. Hər gün yalan danışın. Şəxsən bəndəniz belə eləyir, hər gün yalan danışırım. Elə bu yazını da yalandan yazdım. Burda dediklərim bizim cəmiyyətdə olmur, ağzım... pardon, əlim öyrəşib, elə belə bekarlıqdan yalan yazdım. Ona görə də bəndeyi-həqirininizin günahından keçin.

Elçin Bayramlı

Rusiyalı ekspert: “Belə getsə Ermənistan Zəngəzuru itirəcək”

İqor Korotçenko: Ermənistanda revanşist müxalifət hakimiyyətə gəlsə, bu ölkə daha böyük itkilərlə üzləşəcək

“Kaspi” Strateji Araşdırmalar İnstitutunun baş direktoru, tanınmış politoloq İqor Korotçenko “Moskva-Baku” portalına müsahibəsində Arxiyepiskop Baqrat Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi müxalifət hakimiyyətə gələcəyi təqdirdə Ermənistanın başına nə gələcəyi və İrəvanla Bakı arasında sülh prosesinin baş verəcəyi təqdirdə nələrin olacağı haqda proqnozlarını açıqlayıb. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- İqor Yuryeviç Ermənistan müxalifəti yenidən parlamentdə hazırkı baş nazirin istefasını irəli sürməyə çalışıb. Arxiyepiskop Baqrat Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi müxalifətin hakimiyyətə gəldiyini təsəvvür etsək, Ermənistanı və İrəvanla Bakı arasında sülh prosesini nə gözləyir?

- Mən ondan başlayacağam ki, indiye qədər Ermənistanın hazırkı baş naziri Nikol Paşinyan bütün bu illər ərzində onun vəzifəsindən kənarlaşdırılması cəhdlərini kifayət qədər effektiv şəkildə puça çıxarıb. İndi də bunu edir. Ona görə də biz indi mümkün, lakin gözlənilməz ssenari-ni nəzərdən keçirəcəyik: əgər arxiyepiskop Baqrat Qalstanyanın başçılıq etdiyi bugünkü müxalifət hakimiyyətə gəlsə. Belə bir ssenaridə Paşinyanın vəzifədən uzaqlaşdırılması o demək olardı ki, bu cəfəng adam öz istədiyi kimi baş nazir vəzifəsini icra edəcək. Ona görə də o, ölkənin bilavasitə lideri olacaq. Aydın məsələdir ki, bu situasiyada müəyyən aktyorlar, o cümlədən bu gün onu dəstəkləyən “Qarabağ klani”ndan onun hakimiyyətində vəzifə alacaqlarını gözləyirlər.

Müxalifətin iqtidara gəlmə potensialı birmənalı olaraq Azərbaycanla sülh prosesinin dayandırılması demək olacaq, çünki Baqrat Qalstanyan və ətrafı baş verənlərdən “milli xəyanət”, “ərazilərin təslim olması” kimi danışdığından qorxurlar ki, bu, olacaq. Ermənistandan heç nə qalmayacaq. Paşinyan Azərbaycana “xidmət edir”, Paşinyana türk deyirlər. Baxmayaraq ki, Azərbaycan sadəcə olaraq öz ərazilərinə qayıtmaq istəyir. Beləliklə, ədalət sadəcə olaraq bərpə olundu. Amma müxalifət bu məsələyə qətiyyətlə əhəmiyyət vermir. Ona görə də onlar hakimiyyətə gəlsələr, sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası prosesi də dayandırılacaq. Biz Baqrat Qalstanyanın dəfələrlə Azərbaycanın ali rəhbərliyinə ünvanlanmış boş bəyanatlar səsləndirdiyini görmüşdük. Qalstanyanın bacarıqsız olduğu göz qabağındadır. O, Erməni Apostol Kilsəsinin, eləcə də global erməni elita və diasporalarının himayəsindədir. Baqrat Qalstanyan Ermənistanın Azərbaycan-dan qisas almasının simvoludur.

Amma praktikada Ermənistan hərbi yolla revansa nail ola bilmir. Əgər Ermənistan əvvəllər olduğu ki-

mi bir sıra hərbi təxribatlar törətmək niyyətində olsa (bu da istisna deyil), o zaman Azərbaycanla Ermənistan arasında vəziyyət yenidən münasibənin kəskin mərhələsi ilə nəticələ-nəcək. Ermənistan təşəbbüskar olacaq, çünki Azərbaycanın heç bir münaqişəyə ehtiyacı yoxdur - o, öz suverenliyini bərpa edib. Ermənistanın isə Azərbaycana qarşı tarixi ərazi iddiaları var. Və Türkiyəyə. Müxalifət isə yenidən bu ideyanı reallaşdırmağa çalışır, Qarabağa potensial qayıdış elan edir, onun itirilməsindən danışıq və bununla da erməni əhalisini müəyyən qədər guya haqsızlıq hissi yaratmağa təhrik edir. Dünən müxalifət mitinqində hökumət binasının üzərinə Ağrıdağ proyeksiya edib. Müxalifət aqressiya mənəbidir. Amma bu cür aqressiya genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlara gətirib çıxaracaq. Və bu halda etiraf edirəm ki, Ermənistan Zəngəzuru itirə bilər. Heç kim Ermənistan üçün döyüşməyəcək. Düşünürəm ki, Makron vədlərinə baxmayaraq, Avropa İttifaqı və ABŞ kimi İrəvan üçün ciddi heç nə etməyəcək, sadəcə siyasi səylər göstərəcək. Qisas almaq istəyən Ermənistan hərbi münaqişəyə səbəb olan kimi Avropa İttifaqının müşahidə missiyası dağılacaq və mümkün qədər tez Ermənistan ərazisindən öz vətəninə təxliyə etməyə çalışacaq. Ermənistan ərazisinin bir hissəsini itirəcək.

Baqrat Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi müxalifət ölkəni gözləyəcək ağır nəticələr barədə düşünmənlərdir. Görünür, onlar hakimiyyətə susamışlar, öz dünyalarında yaşayırlar və ağıllı düşünmürlər. Ermənistan üçün kim döyüşəcək? Rusiya bunu etməyəcək.

Ermənistan KTMT-də iştirakını dondurub, struktura rüsum ödəmir, Qərbe və Ukrayna hakimiyyətinə yaxınlaşır. Hər gün boş yerə küçələrə çıxan müxalifət revanşist kütləsi gedib özləri könüllü kimi döyüşsünlər. Revanşist müxalifətin hakimiyyətə gəlmə potensialı ilə Ermənistanı yeni süqut, yeni hərbi-siyasi məğlubiyyət və ərazilərinin bir hissəsinin itirilməsi ilə kapitulyasiya gözləyir. Təcavüzkar həmişə ərazi itkisi ilə ödəyir.

- Arxiyepiskop parlamentdə heç bir qüvvə ilə təmsil olunmur. O, hakimiyyətə necə gəlməyi planlaşdırır?

- 2018-ci ildə Paşinyanın versiyası üzrə hakimiyyətə gələ biləcəklərini düşünürlər. Onlar hazırkı hökumətin istefaya gedəcəyinə ümid edirlər. Sonra Qalstanyanın tərəfdarları onun üçün yeni seçkilər təşkil edəcəklər. Bu, bir qrup din xadimindən hansı hakimiyyət olacaq?! O, hansı hökumət modeli yaradacaq?

O, zorla insanlarda belə təsəvvür yaradır ki, guya itirilmiş əraziləri qaytaracaq. Nədir, Qarabağ uğrunda müharibəyə başlayacaq? Xeyr, Qarabağ Azərbaycanın hamılıqla tanınan ərazisidir. Sərhədin müəyyən edilmiş hissələrində hərbi əməliyyatlara başlayacaq? Bu, böyük müharibə demək olacaq. İkinci Qarabağ Müharibəsindən sonra Azərbaycan əlavə olaraq öz silahlı qüvvələrinin əhəmiyyətli modernləşdirilməsini həyata keçirdi və bunu davam etdirir. Bu gün Azərbaycan ordusunda güclü fiqurlar var - Şuşanı alan xüsusi təyinatlıların keçmiş komandiri kimi, indi müdafiə nazirinin müavini - quru qoşunlarının komandanıdır. Həqiqətən mübarizə aparan və uğur qazanan bir sıra digər insanlar irəli çəkilir. Ermənistan ordusuna kim rəhbərlik edəcək? Kim döyüşəcək? Parlamentdə müxalifətkilər? Bu insanlar yalnız rəqiblərinə butulca ata bilirlər. Yoxsa xaricdən tüpürək və öd zəhəri ilə boğulan erməni lobbiciləri?

Bir ölkə kimi Ermənistan üçün ən sağlam və ən real olanı, xüsusən də onun daimi təlatümdə olduğunu nəzərə alsaq, Azərbaycanla sülhə, iqtisadi inkişafa doğru sakit, konstruktiv addımlar atmaqdır. Və Paşinyan bunu edir - istər yaxşı, istər pis, istərsə də yavaş, amma bunu edir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Müxalifət isə yenə “Böyük Ermənistan”, “Miatsum” üzərindən düşünür. Deyərdim ki, bu, həтта diaqnozdur. Çünki “yer üzündə” reallıqlar var, dünyada da reallıqlar var. Özünüzi şişirdə bilərsiniz, amma nəticə nədir? Ermənistan resursları olmayan kiçik dağlıq ölkədir. Ona sülh təklif edirlər. Müxalifət isə irəli getmək, ölkəni inkişaf etdirmək əvəzinə onu geriye atmaq, sadə insanları müharibəyə göndərmək, ölkəni tamamilə məhv etmək istəyir.

Ermənistan üçün heç kim əlini oda soxmayacaq. Nə Fransa, nə ABŞ, nə də bu gün NATO-dan olanların heç biri Ermənistan ordusunda islahatlarla məşğul deyil. Müxalifət reallıqdan uzaqdır. Hər şey haqqında ancaq xəyal edə bilirlər.

- Rusiya müxalifətlə bağlı vəziyyətə necə baxır?

- Bu gün Rusiya hakimiyyəti, yumşaq desək, Ermənistanın problemlərində birinci dərəcəli, ikinci dərəcəli, həтта üçüncü dərəcəli maraq kəsb etmir. Rusiya Federasiyasının qarşısında çox daha mühüm və irimiqyaslı vəzifələr var. Bunlardan Ukraynadakı birincisi xüsusi hərbi əməliyyatdır. İkincisi, Qlobal Cənub ölkələri ilə güclü anti-Qərb koalisiyasının yaradılması, iqtisadi dayanıqlığın təmin edilməsi və s. Ona görə də kimse Ermənistandakı vəziyyətə baxırsa, bu baxımdan müşahidə edir. Amma müxalifət buna nail ola bilmir. Sürünmək üçün doğulanlar uça bilməz. Müxalifətin potensialı yoxdur, Ermənistan cəmiyyətində buna uyğun əhval-ruhiyyə olsaydı, indi baş nazir kürsüsündə xaç geyinmiş “bənövşəyi” adam əyləşərdi. Lakin bu kürsü bu adam üçün deyil. O, ancaq Yerevan və digər şəhərlərin küçələrində dolaşacaq, camaatı təhrik edəcək. Və nəticə sıfır olacaq. Onlar artıq dəfələrlə Paşinyanı yıxmağa cəhd ediblər, amma indiyədək heç nə alınmayıb. Mən bunu yalnız obyektiv faktlara əsaslanaraq deyirəm.

Paşinyan legitim dövlət başçısıdır, onunla danışmaq, problemlə məsələləri müzakirə etmək lazımdır. Şişirdilmiş personajlardan daim təhqirlər eşidildiyi zaman Rusiya media məkanında indi gördüklərimizə deyil, yumşaq gücə ehtiyacımız var. Biz Ermənistandakı siyasi ictimaiyyət ilə işləməliyik. Biz Ermənistanın əli ilə daim Rusiya və Azərbaycanı sıxışdırmağa çalışanlarla yox, erməni elitaları ilə işləməliyik.

- Ötən həftə Azərbaycan prezidenti bəyan etdi ki, Azərbaycanın qarşı ərazi iddiaları Konstitusiyadan çıxarılmayana qədər İrəvanla sülh sazişi olmayacaq. Nəzərə alsaq ki, həm Bakı, həm də İrəvan noyabra qədər sülhün imzalanmasının mümkün olduğunu iddia edir, amma konstitusiyanın dəyişdirilməsi ilə bağlı

Ermənistandan heç bir tərpəniz yoxdur, bu nə deməkdir?

- Fakt budur ki, Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları olan sənədlərə birbaşa istinadlar var. Tutaq ki, Paşinyan Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalayırsa, sonra Ermənistanda bəzi qisasçı qüvvələr hakimiyyətə gəlir, hər şeyi ləğv edir, Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsinin qərarını təmin edir və böyük müharibənin əksi yenidən baş verəcək. Azərbaycan rəhbərliyinin məqsədi gələcəkdə Ermənistanı yenidən ərazi iddiaları irəli sürmək üçün heç bir qanuni imkan verməməkdir. Və bu ədalətli tələbdır. Mənə elə gəlir ki, bunu ermənilər özləri də başa düşürlər. Açıq şəkildə qeyd edilməlidir ki, Azərbaycanın Ermənistanı qarşı Konstitusiyada heç bir ərazi iddiası yoxdur. Amma Ermənistanda bunlar var.

Paşinyan konstitusiyayı sakitcə dəyişdirəcək. Referendum elan edilməlidir.

Bununla bağlı həm müsbət, həm də mənfi ssenarilərin gələcək inkişafı eyni dərəcədə mümkündür. Hələlik, görünür, baş nazir təlatümlü olduğundan bu məsələni gündəmə gətirmək istəmir. Baxmayaraq ki, son vaxtlara qədər o, əslində konstitusiyanın dəyişdirilməsinə ehtiyac olduğunu bəyan edirdi. Və indi sakitdir.

Əgər biz sülh yolu ilə gediriksə, Ermənistan başa düşməlidir ki, konstitusiyanın dəyişdirilməsinə ehtiyac var. Paşinyan bunu başa düşür. Amma siyasi şərait və şərtlər məntiqə zidd ola bilər. Axı indiki baş nazir üçün əsas məsələ şəxsi hakimiyyəti saxlamaqdır. Nə Paşinyan, nə də onun komandası hakimiyyətdən getmək istəmir.

Konstitusiyanın dəyişdirilməsi perspektivləri ilə bağlı iki amildən çıxış edirik: ən kritik məqamlarda Paşinyan “ayağını islatmadan yağış gölməçələri arasında getməyi” bacardı. Bunu heç kim gözləmədi. Necə etdi- bu, yəqin ki, ayrıca böyük siyasi araşdırmanın mövzudur. O, hakimiyyətdə qaldı. Bu o deməkdir ki, onun müəyyən potensialı var.

O, başa düşür ki, miflərdən əl çəkib əsl Ermənistanı doğru irəliləmək lazımdır. O, tanınmış sərhədlərdən və reallıqlardan başlayaraq, real Ermənistanı tanımağa və irəli getməyə çalışır. Ona qarşı çıxan müxalifət düşərgəsi isə deyir ki, yox, biz yenə də “böyük” olmalıyıq, qonşularımıza iddialarımızı davam etdirməliyik, itirdiklərimizi geri almalıyıq və s. Ona görə də Ermənistan xalqı üçün seçim çox sadədir - sülh və sakit həyat arasında və müharibə ilə iqtisadi və sosial inkişaf perspektivləri arasında.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Sağa meyillənən Avropa

Parisdə zəlzələ və Makronun istefası

Avropa Parlamentinə keçirilən seçkilər Fransada böyük təlatümlərin proqnozunu da verdi. Prezident Makronun partiyasının "ana müxalifət"ə böyük hesabla udulması hakim komandanı da daxildən parçalayıb. "Europe 1" radiostansiyasının məlumatına görə, Fransa prezidenti Emmanuel Makron yaxın ətrafı ilə erkən parlament seçkilərində sağçıların mümkün qələbəsini müzakirə edərkən deyib ki, əgər uğur qazansalar, istefa verəcək. "Prezidentin istefası tabu deyil. Bəli, bu gün biz bütün ssenariləri nəzərdən keçirməliyik", - radiostansiya mənbələrindən birinə istinadən yazır. Bunun ifrat addım olduğu vurğulansa da, Makron "beş illik səlahiyyət müddətinin sonunu qurban verməyə" hazır olduğunu istisna etməyib. Qeyd edilir ki, bu variant hələ də açıq qalır, lakin prezidentin istefası perspektivi "qarşıdan gələn seçkiləri dramatikləşdirməyə" xidmət edə bilər.

Emmanuel Makron ilk dəfə 2017-ci ildə prezident seçilib. Onun ikinci beş illik səlahiyyət müddəti 2027-ci ildə başa çatır. Fransa prezidenti iyunun 9-da tə-

tarmasa da, deyilişi pis səsələnir. Solçu Xalq Cəbhəsi 1936-cı ildə faşizmin yüksəlişi və qonşu İspaniyada qanlı vətəndaş müharibəsi fonunda Fransada hakimiyyətə gəlib. Dörd il sonra Fransa Hitler tərəfindən tutuldu.

Makronun seçki testindən keçmək qərarı

Fransada Avropa Parlamenti seçkilərində ifrat sağçı Milli Birliyin qələbəsi Emmanuel Makron-dan əksər ekspertlərin proqnozlaşdırdığı reaksiyaya səbəb olub. Fransa prezidenti növbədən-kənar parlament seçkilərini elan edib. O, əzəli rəqibi Marine Le Penin partiyasının uğurunun təbii olmadığını sübut etmək qərarına gəlib. Fransanın seçki sisteminin özəlliklərini, eləcə də ölkənin siyasi qüvvələrinin əksəriyyətinin ilkin mərhələdə Milli Mitingə qarşı olduğunu nəzərə alsaq, bəlkə də Makron uğur qazanacaq.

Prezident Avropa Parlamentinə seçkilərin ilk nəticələri gəlməyə başlayan kimi növbədən-kənar seçkilərin keçirilməsi qərarını

rəfdarlarının Avropa Parlamentinə seçkilərdə məğlub olmasından sonra Milli Assambleyanı buraxıb. Onun rəhbərlik etdiyi Dirçəliş partiyası 14,6% səs toplayıb. Bu, sağçı Milli Birlik Partiyasının toplaya bildiyi (31,4%) səslərin yarısı qədərdir. BFM telekanalı Fransanın baş naziri Qabriel Attalın prezidentin parlamenti buraxmaqdan çekindirməyə çalışdığını bildirib. Buna baxmayaraq, Emmanuel Makron növbədən-kənar parlament seçkiləri keçirmək qərarına gəlib.

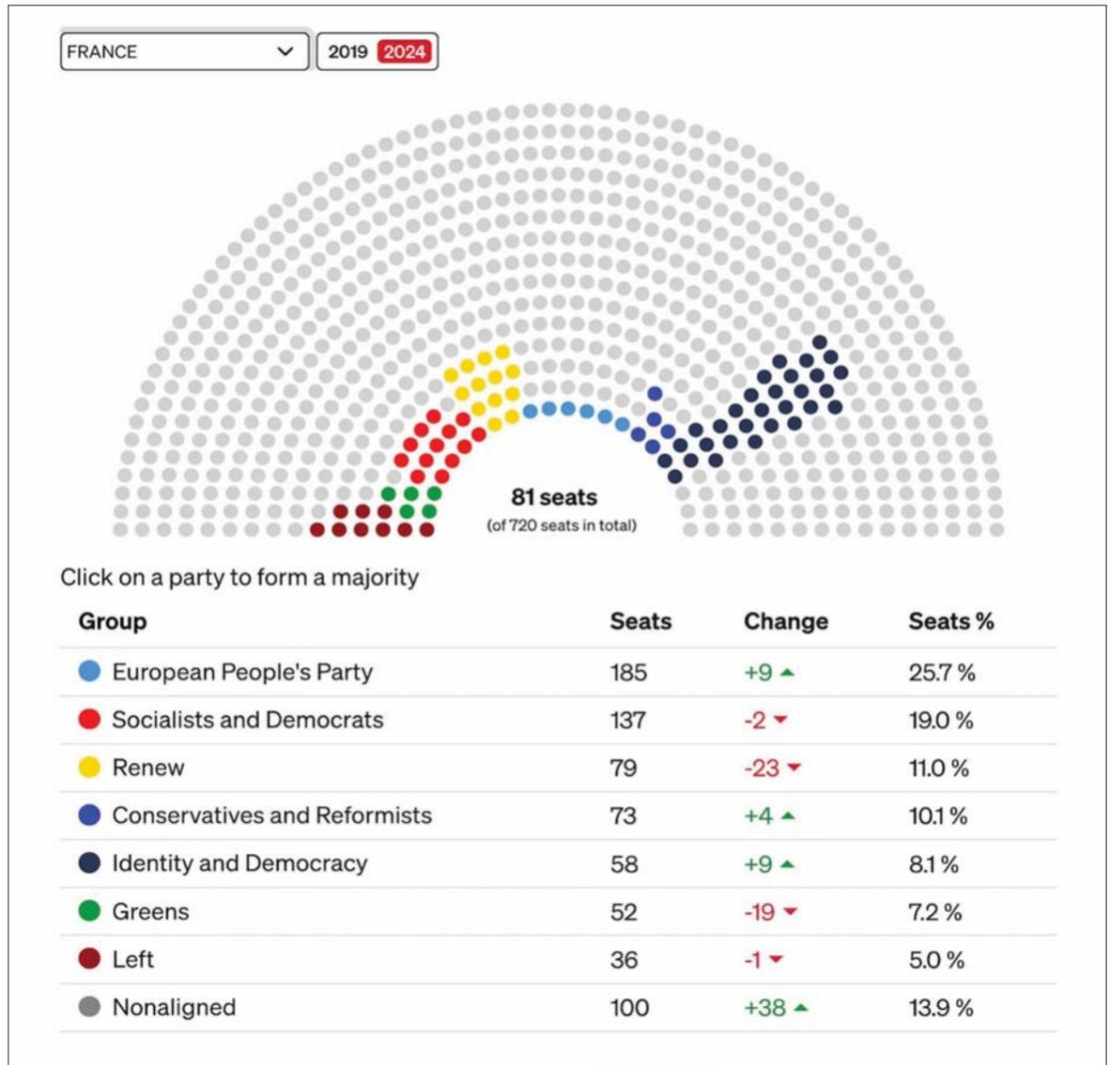
Parisdə siyasi zəlzələ

Fransanın ifrat sağçıların Avropa Parlamentinə seçkilərdə böyük qələbə çalması Fransa parlamentinə də öz təsirini göstərib. Milli Assambleyanı buraxan prezident Makron 20 gün sonra növbədən-kənar parlament seçkiləri təyin edib. Ölkə axşam saatlarında baş verən şokdan hələ də ayılmayıb. Seçkilərin sonunda hakimiyyət üçün əsas siyasi opponentlərinin qələbəsinin ilk həyəcanverici əlamətlərindən sonra prezident axşam saatlarında televiziya çıxacağını vəd edəndə hamı ondan ən yaxşı halda səhvlərini etiraf etməyi gözləyirdi. Lakin heç kim vəziyyətin bu qədər dramatik olduğunu düşünmürdü. Reaksiyalar dərhal gəldi. "Biz hakimiyyəti öz əlimizə almağa hazırıq, çünki Fransa vətəndaşları bizə güvənir", deyərək Marine Le Pen Milli Birlik partiyasının sədri Cordan Bar-

dellanın əldə etdiyi uğurdan inanılmaz dərəcədə sevindiğini gizlətməyib.

Solçu partiyalar Emmanuel Makronun istefa qərarını böyük üzüntü ilə qarşılayıblar. Çıxışlarını ümumiləşdirsək, əsas şikayət budur: ona görə siz ifrat sağçıları dayandırmayın üçün seçildiniz, bəs indi niyə onlara yol verirsiniz? Solçuların qəzəbinə qalib Jordan Bardellanın növbədən-kənar seçkilər çağırışından sonra gözlənilməz qərarın verilməsi də əlavə olunub. "Emmanuel Makron Bardell-in tələblərini yerinə yetirdi, heç nə onu buna məcbur etmədi... Bu, demokratiya üçün son dərəcə təhlükəli oyundur" deyərək, seçkilərdə üçüncü yeri tutan Sosialistlərin rəhbəri Rafael Qluksman hiddətlə bildirib.

Le Figaro, LCI və Sud Radio qəzetlərinin keçirdiyi "Ifop-Fiducial" sorğusuna görə, fransızların yalnız 54%-i Emmanuel Makronun qəbul etdiyi qərarı dəstəkləyib. Bununla belə, görülənləri geri qaytarmaq mümkün deyil və bir çox siyasi qüvvələr 30 iyun - 7 iyul tarixlərində keçiriləcək yeni seçkilər üçün addımlarını düzgün atmağa çalışacaqlar. Hər bir partiya öz strategiyasını qurur. "Milli Birlik" konstitusiyasının "məcburi" bəndinin - 49.3-ün, yeni prezidentin fərmanlarının köməyi ilə həyata keçirilən bir çox qərarlara yenidən baxılmasını səbirsizliklə gözləyir. Partiyanın mətbuat katibi Tomas Menaj artıq Milli Assambleyadakı hipotetik sağçı çoxluğun "Emmanuel Makron tərəfindən həyata keçirilən və millətin

nümayəndələrinə hörmət edilmədən qəbul edilən ədalətsiz pənsiya islahatına" qayıdacağına söz verib.

Avropa Parlamentinə seçkilər necə başladı?

Ola bilsin ki, Emmanuel Makron bir daha solçuları Milli Birliyə qarşı ayağa qaldıraraq, ifrat sağçı prezident perspektivi onun seçilməsinə kömək etdiyi kimi, onları ifrat sağçı parlament perspektivi ilə qorxutmaq istəyir. Yaxud ifrat sağçılarla hakimiyyəti bölüşməklə, onların tam şəkildə idarə edə bilmədiyini göstərmək niyyətindədir

ki, bu da növbəti prezident seçkilərində seçicilərin məyusluğuna səbəb olacaq. Yaxud o, sağ və solçu qüvvələri bərabərləşdirməyə, mərkəzçiləri əlində saxlamağa və beləliklə, lazımı qərarları yerinə yetirmək qabiliyyətinə, səsini tərzinin ya soluna, ya da sağına qatmağa ümid edir. Hər halda, Emmanuel Makronun cəsarətini və lazımı gələrsə, irəli getmək istəyini yenidən inkar etmək olmaz.

Qismən onun hesablamaları artıq özünü doğruldur. Sosialist Partiyasının birinci katibi Olivye For solçu ideyanın bütün tərəfdarlarını "cəbhə" yaratmağa çağırıb. Tarixin ən yaxşı anlarını geri qay-

açıqlayıb. Onların heç də Makronun gözlədiyi kimi olmadığı ortaya çıxıb. Onun Dirçəliş partiyasının zəif nəticələri və Milli Birliyin uğuru (yeri gəlmişkən, sonuncu belə seçkilərdə qalib gələn) çoxdan proqnozlaşdırılırdı. Bunu ilin əvvəlindən sosioloji məlumatlar da sübut edir. Makron həтта aprel ayında bəyan etmişdi ki, Avropa Parlamentinə seçkilər xüsusi əhəmiyyət kəsb etmir: əsas olan onların bu, mahiyyətə ikinci dərəcəli Avropa qurumuna seçkilərdə necə səs verəcəyi deyil, fransızların öz milli hakimiyyətlərinə kimi seçəcəkləridir.

siyasətçilərin artan təsirini cilovlamaq üçün nə edə bilər? İtaliya hökumətinin başçısı Corc Meloni bu seçkidən sonra daha da gücləndi və indi "kral qurucusu" ola bilər. Bu çox yaxşı perspektiv deyil. Amma bunun günahı təkə haqqda deyil. Bu həm də Aİ-nin tarixi vədlərini - sülh, sabitlik, ümumi rifahı gözəndən qaçıran siyasətlərdə yatır. Bu, seçiciləri Avropanın opponentlərinə doğru sövq edir. Ola bilsin ki, indi bir neçə yeni deputat parlamentə daxil olacaq və onlar fon der Leyen və onun tərəfdarlarına bu köhnə yaxşı vədləri xatırladacaqlar. Onda bu seçkilərin nəticəsində ən azı yaxşı bir şey olacaq.

Bloomberg (Nyu-York, ABŞ)

Milli səviyyədə məğlubiyyətlərə baxmayaraq, bütün Avropada mərkəz sol və sağ mərkəzi partiyalar Avropa qanunverici orqanının tərkibini müəyyən edən Avropa çoxluğu saxlayacaqlar. Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyenin rəhbərlik etdiyi Avropa Xalq Partiyasının 181 yerlə birinci yeri tutacağı gözlənilir... Nəticələr o deməkdir ki, blokun əsas vəzifələri, o cümlədən Avropa Komissiyası və Avropa Şu-

Beijing Daily (Pekin, Çin)

Biz oyandıq və Avropa artıq kəskin şəkildə dəyişmişdi. Və bu mübaliğə deyil. Nə olsun ki, Avropa Parlamentinə beş ildən bir keçirilən seçkilərdə ifrat sağçılar yeni qüvvə kimi meydana çıxıb və görünməmiş qələbə qazanıblar. Bütün Avropa şokda, Şolz da, Makron da şokda... Bütövlükdə Avropa Parlamentində hələ də mərkəzçilərin üstünlük təşkil etməsinə baxmayaraq, ifrat sağçıların mövqeyi sürətlə artır. Almaniya və Fransadan başqa, İtaliya, İspaniya, Hollandiya, Belçika və Avstriyada ifrat sağçıların səsləri əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Yaxın gələcəkdə bu ölkələrin bəzilərində ifrat sağçıların hakimiyyətə gələcəyini istisna etmək olmaz.

Niyə həddindən artıq sağ? İnsanların mentaliteti böyük dəyişikliklərə məruz qalıbmı? Son bir neçə ildə yaşayış xərcləri artır, immiqrantların sayı artır, Yaşillər Partiyası aqressivdir və Ukraynada müharibə ümitsiz görünür. Avropalılar çaşqın, məyus və təşviş içindədirlər. İfrat sağçı siyasi baxışlar radikal və ekstremist görünsə də, bəzi avropalıların zövqünə uyğundur... İstisna etmək olmaz ki, Fransada keçiriləcək növbəti parlament seçkilərində həqiqətən də Milli Birlik hakimiyyətə gələ bilər və bundan sonra Makron olacaq.

Mümkündür ki, Almaniya siyasətində qəfil dəyişikliklər baş versin: "Almaniya üçün Alternativ" partiyası hökumətə daxil olacaq (çox güman ki, koalisiya hökuməti təşkil edəcək), "Svetofor" koalisiyası isə istefa verəcək. Mümkündür ki, ifrat sağçılar Belçika və Avstriya kimi ölkələrdə hakim partiya çevrilsinlər ki, bu da Avropanın sağa dönüşünü gücləndirəcək.

Hakim partiyanın dəyişməsi, şübhəsiz ki, Avropanın immiqrasiya siyasətinə, iqlim dəyişikliyinə, xüsusən də Ukraynadakı müharibə ilə bağlı mövqeyinə, Çinə qarşı siyasətinə və s. Təbii ki, hər bir ölkədə seçki siyasətinin də öz məhdudiyətləri var və əsas siyasətlər qısa müddətdə dəyişməz qala bilər, lakin uzunmüddətli perspektivdə böyük dəyişikliklərin olacağı qaçılmazdır. Avropa siyasətindəki böyük zəlzələ okeanın o tayında Tramp üçün böyük təkdir. Dünya ötən əsrdə görünməmiş böyük dəyişikliklərə məruz qalıb və biz tarixin şahidi oluruq.

V.VƏLİYEV

Ancaq prezidentyönlü qüvvələrin məğlubiyyətinin bu qədər sarsıdıcı olması və Le Penin partiyasının uğurunun bu qədər ciddi olması sürpriz oldu. Milli Birlik müttəfiqləri ilə birlikdə ikinci yerdə qərarlaşan Dirçəlişdən az qala iki dəfə çox səs toplayıb. Məlum oldu ki, fransızların əhəmiyyətli bir hissəsi rəy sorğularına cavab verərkən hansı seçimi edəcəklərini gizlədiblər. Bir çox ölkədə təkrarlanan tanış mənzərə.

Dünya mediası AP-yə seçkilər haqqında

Avropa Parlamentinə seçkilərin nəticələri bazar ertəsi dünya mediasının müzakirə etdiyi əsas xəbər oldu. Mərkəz və sol partiyaların sarsıdıcı məğlubiyyətini və AB-nin əsas ölkələrində ifrat sağçıların aşkar uğurlarını qeyd edən şərhçilər və analitiklər xatırladıblar ki, Avropa Parlamentində qüvvələr balansı dəyişməyib və blokun mövqeyində dəyişiklik gözləmək lazım deyil. Buna baxmayaraq, seçkilərin nəticələri Avropa hökumətləri üçün ən vacib siqnal adlandırılır.

Financial Times (London, Böyük Britaniya)

Avropa Parlamentinə seçkilər milli seçkilərin toplusudur. Aİ-nin diffuz güc və qərar qəbul etmə sistemini nəzərə alsaq, onlar çox vaxt Brüssel və ya Strasburqdan daha çox ölkə daxilində əhəmiyyət kəsb edir. Fransa prezidenti Emmanuel Makron bunu təəccüblü şəkildə təsdiqlədi... növbədənəkar seçkilər elan edərkən ölkəni və Avropanın qalan hissəsini heyrləndirdi...

Bu Fransa seçkilərinin nəticəsi Aİ-nin getdiyi istiqamət üçün bazar günü Avropa Parlamentinə seçkilərin nəticələrindən daha çox məna verə bilər. Sonuncu Avropa siyasətinin miqyasını yalnız sağa doğru dəyişdi, amma qəti şəkildə yox... Siyasi böyükklər olan sağ və sol bloklarla bərabər şəraitdə rəqabət apara bilən avroskeptiklərin super fraksiyasının arzusu Avropa Parlamentində bir xəyal olaraq qaldı. Bazar günü AB açıq şəkildə sağa meylləndi. Bu, təəccüblü deyildi,

təəccüblü olan şey bunun necə baş verməsi idi. Bir çox ölkədə sağçı populistlər və ifrat sağçılar kəskin artım nümayiş etdirdilər və səslərin az qala üçdə birini aldılar...

doğru irəliləyir, Avropanın iki ən böyük ölkəsi, Fransa və Almaniya daha da dərin böhrana doğru sürüşür - bu, Avropa seçkilərinin ən mühüm nəticəsidir. Bu nəticələrdə

İndi həlledici məsələ yenidən Avropa Komissiyasının sədri olmaq istəyən Ursula fon der Leyenin necə olacağıdır. O, Avropa Parlamenti seçkilərində ona çoxluq verəcək boşluq yaratmaq hüququ üzərindəki maneələri zəiflədəcəkmidi? Yoxsa o, aydın bir xətt çəkib, yalnız solçu və liberal avropapərəst düşərgədə dəstək axtaracaq? Ancaq sonra bəzi mövzularda, məsələn, Yaşillər və fon der Leyenin Avropa Xalq Partiyası arasında əhəmiyyətli münaqişələr riski var...

Yaşillərin problemi var... gənclər arasında populyarlıq... Bu səslərin bir hissəsi, görünür, mütarəqqi Avropa partiyası Volt, bir qismi isə AfD-yə (Almaniya üçün Alternativ) gedib. Niyə? İqlim mühafizəsi insanları, o cümlədən gənclər üçün prioritetlər siyahısına düşür. Müharibə və sülh üçün qeyri-müəyyən istək daha çox narahatlıq doğurur, lakin bunun xaricində sosial problemlər, cinayət, immiqrasiya var.

Die Tageszeitung (Berlin, Almaniya)

Avropa İttifaqı daha da sağa

yaxşı heç nə yoxdur. Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyenin etdiyi kimi, onları bəzəmək üçün heç bir səbəb yoxdur...

Avropa Parlamentində vəziyyət getdikcə ciddiləşir. Güc balansı getdikcə mürəkkəbləşir və ağırlıq mərkəzi sağa doğru dəyişir... Və yeni seçilmiş deputatlar post-faşist kimi

rası prezidentlərinin vəzifələri, Avropa İttifaqının liderləri arasında bölüşdürüləcək. Bu, həddindən artıq geosiyasi qeyri-sabitlik dövründə, Ukraynada davam edən... müharibə və Çinin iddialılığının artması ilə əsas məsələlərdə müəyyən dərəcədə davamlılığı təmin edəcək.

Ölkə rəhbərinin, cənab Prezident İlham Əliyevin Misirə rəsmi səfəri ikitərəfli münasibətlərin əhəmiyyətini təsdiqləməklə yanaşı, əməkdaşlıq üçün yeni üfüqlər açan səfər olaraq yadda qaldı. Sözsüz ki, Azərbaycanla Misir arasında mövcud əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsi, eləcə də müxtəlif sahələrdə tərəfdaşlıq əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi baxımından bu səfərin əhəmiyyəti danılmazdır. Keçirilən görüşlərin, aparılan danışıqların da məhz Qahirə və Bakı arasındakı əməkdaşlığın daha da dərinləşməsi üçün əsaslı zəmin yaratdığı da təkzib edilə bilməz və ona görə də bu dəfəki tarixi səfərin yeni üfüqlər açdığı günümüzün reallığıdır.

Ölkələrimiz arasında əlaqələrin tarixi dərinidir və əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsi, genişləndirilməsi zəruridir

Diqqətə çatdırmaq ki, ölkələrimiz arasında, yeni Azərbaycanla Misir arasında münasibətlər heç də son günlər, yaxud son illər yaranmayıb və iki ölkə arasında olan münasibətlərin tarixi kökləri var. Hələ Sovet İttifaqının mövcud olduğu dövərdə belə Misirin lideri Camal Abdel Nasser Azərbaycanda olmuş, xalqımız onu layiqincə və hörmətlə qarşılamışdır. Bu barədə Ulu Öndər Heydər Əliyev də bir vaxtlar fikirlərini bildirib və qeyd edib ki, 1973-cü ildə özü də Sovet İttifaqının nümayəndə heyətinə başçılıq etməklə Misirdə bir neçə gün olub. Bir sözlə, hələ Sovet İttifaqı dövründə belə ölkələrimiz arasında münasibətlərə hər məqamda müsbət yanaşılıb.

Sözsüz ki, iki ölkə arasında, Misir və Azərbaycan arasında münasibətlərin daha dərinlən formalaşması ölkəmizin öz müstəqilliyini yenidən bərpa etməsindən sonrakı dövrə təsadüf edir. Əlbəttə ki, bu, başadüşüldür. Çünki Azərbaycan müstəqil, suveren ölkə olduğundan sonra öz münasibətlərini, öz əlaqələrini özü müəyyən etməyə başlamışdır. Xatırladığımız kimi, artıq müstəqil Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyev 1994-cü ildə Misirə səfər etmiş, orada ölkə rəhbərliyi ilə danışıqlar aparmış, Bakı ilə Qahirə arasında əlaqələr və onların möhkəmləndirilməsi məsələləri müzakirə edilmişdir. Heç şübhəsiz ki, məhz həmin tarixi səfərin bu gün də uğurla inkişaf edən güclü və qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlığın əsasını qoyduğu barədə indi cəsarətlə deyə bilərik. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Misirə rəsmi səfəri artıq ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə inkişaf etdiyinin təsdiqidir və bu səfər eləcə də həmin əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsi, daha da genişləndirilməsinin zərurliyini bir daha sübut etdi. Ona görə zəruri olduğu qənaəti formalaşmış ki, bu əlaqələr regional və beynəlxalq siyasətdə mühüm rol oynayır.

İkitərəfli münasibətlərdə, əlaqələrin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı və uzunmüddətli əməkdaşlıq istəyinin təsdiqi

Xüsusi ilə diqqətə çatdırmaq yerinə düşərdi ki, 2023-cü ilin yanvarında Misir prezidenti Əbdülfəttah əs-Sisi Azərbaycana səfər etməsi və iki ölkə lideri arasında keçirilən görüşün yekunu olaraq, bir sıra sənədlərin imzalanması da heç kim üçün sirr deyil. İndi cəsarətlə deyə bilərik ki, Əl-Sisi-nin Bakıya ötən il etdiyi səfər və Əliyevin Qahirəyə bu səfəri ikitərəfli əlaqələrin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qo-

Tarixi səfər və AÇILAN YENİ ÜFÜQLƏR

yan əlamətdar hadisə olaraq qəbul edilməkdədir. Ona görə əlamətdar hadisə olaraq qəbul edilməkdədir ki, məhz ölkə rəhbərlərimizin bu səfərləri hər iki ölkənin, Misirin və Azərbaycanın əməkdaşlığı dərinləşdirmək, qarşılıqlı fəaliyyət dairəsini genişləndirmək əzminə olduğunu nümayiş etdirir.

Əvvəla onu qeyd edək ki, iki ölkə liderlərinin səfərləri zamanı keçirilən sammit görüşləri siyasi, iqtisadi və mədəni əməkdaşlığa dair geniş spektrli məsələlərin müzakirəsi üçün unikal imkanın yaradılması deməkdir və belə bir imkan yaradıldı da. Sözsüz ki, reallaşan səfərlər çərçivəsində ölkələrimiz arasında əməkdaşlığa dair məsələlər müzakirə də edilib. Məsələn, xüsusilə qeyd etmək yerinə düşərdi ki, tərəflər müxtəlif sahələrdə, o cümlədən enerji və ticarətdə tərəfdaşlığın gücləndirilməsi üçün səyləri aktivləşdirməyə hazır olduqlarını bəyan ediblər, bildiriblər. Diqqətə çatdırmaq ki, bu məqam heç də sıradan bir hadisə deyil və iki ölkə arasında, Azərbaycan və Misir arasında qarşılıqlı hörmət və ümumi maraqlara əsaslanan uzunmüddətli əməkdaşlıq istəyinin olduğunu əyani şəkildə təsdiq olaraq qəbul edilməkdədir.

Ölkələrimiz arasında beynəlxalq əməkdaşlıq yüksək səviyyədədir və ümumi maraqlar da özünü göstərməkdədir. Azərbaycan və Misir müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar, məsələn, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində fəal qarşılıqlı fəaliyyət göstərir. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bununla bağlı bu səfəri zamanı xüsusilə qeyd edib

və bizim fikirlərimizin üst-üstə düşdüyünü bildirib. "Bütün beynəlxalq məsələlərdə bizim fikrimiz Misirlə üst-üstə düşür", deyə bu dəfə Qahirədə fikirlərini ifadə edən ölkə rəhbərimiz öz sözləri ilə bunu açıq-aydın şəkildə bəyan edib.

Azərbaycanla Misir arasında əməkdaşlıq perspektivləri olduqca böyükdür

Diqqətə çatdırmaq ki, ölkələrimiz arasında, Azərbaycanla Misir arasında enerji, kənd təsərrüfatı, əczaçılıq, sənaye və nəqliyyat kimi sahələrdə əməkdaşlıq üçün böyük potensialın olduğu görülməkdədir. Məhz bu məqam xüsusilə nəzərə alınır və bu baxımdan da səfər zamanı müzakirələrin əsas aspektlərindən birinin də ticarət-iqtisadi əlaqələrin inkişafı olması heç də təsadüfi deyil. Hazırda 100 milyondan çox əhalisi və əlverişli strateji yeri ilə seçilən Misirin məhz Afrika, Yaxın Şərq və digər regionları birləşdirən mühüm bazar və nəqliyyat mərkəzi olduğu da sözsüz ki, nəzərə alınmaqdadır və bütün bunların özünün böyük perspektivlər vəd etdiyi də təkzib edilə bilməz.

Əlbəttə ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Qahirəyə səfəri zamanı ölkələrimiz arasındakı əməkdaşlığın perspektivləri ilk növbədə nəzərə alınmışdır. Buna görə də qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişafına, investisiyaların cəlb edilməsinə töhfə verə biləcək konkret layihələr və tə-

şəbbülər ətrafı müzakirə olunub. Təsadüfi deyil ki, tərəflər ticarət axınının genişləndirilməsi, infrastruktur layihələrinin inkişafı və qarşılıqlı investisiyaların həcmünün artırılması imkanlarını müzakirə ediblər. "Bu gün biz yeni nəqliyyat dəhlizləri haqqında da fikir mübadiləsi apardıq. Həm Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi, həm də Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi Azərbaycan ərazisindən keçir. Azərbaycan ərazisində bütün infrastruktur yaradılıb və beləliklə, nəqliyyat və logistika sektorunda əməkdaşlıq üçün gözəl imkanlar açılır", deyə cənab Prezident İlham Əliyev Qahirədə mətbuata açıqlamasında bildirib.

Sözsüz ki, Azərbaycan tərəfinin Misir bazarına marağ göstərməsi tamamilə başadüşüldür. Bu marağ Afrika və Yaxın Şərq bazarlarına çıxmağın strateji əhəmiyyəti ilə bağlıdır. Heç şübhəsiz ki, Misir də öz növbəsində Azərbaycan texnologiyalarına və enerji sektorundakı təcrübəyə az marağ göstərmir. Məhz bu baxımdan da təsadüfi deyil ki, danışıqların mühüm nəticəsi birgə iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsi üçün bir sıra konkret addımlar barədə razılığın əldə olunmasıdır. "Biz ticarət-iqtisadi əlaqələrimizi daha da inkişaf etdirmək üçün yaxın vaxtlarda komissiyaların növbəti iclasını keçirmək qərarına gəldik", - deyə Misir prezidentinin bildirməsi özü də təsadüfi sayılmır və deyilənləri təsdiq edir, perspektivlərdən xəbər verir. Bu tarixi səfərin məhz yeni üfüqlər açdığı da artıq qəbul edilməkdədir.

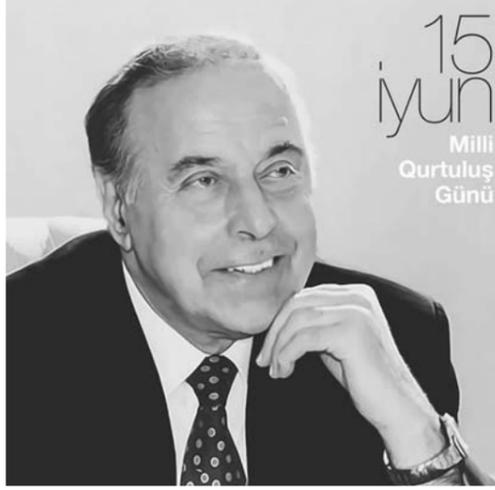
İnam Hacıyev

“1 991-ci ildə Sovet dövlətinin süqutundan sonra Heydər Əliyev Moskvada yox,

Azərbaycanda öz xalqının yanında olmaq istəyirdi”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat, tarix elmləri doktoru, professor Anar İsgəndərov deyib. Deputat bildirib ki, 1990-cı il 20 yanvar qırğını göstərdi ki, Azərbaycan xalqı köməksiz vəziyyətdədir: “Xalqın tələbi ilə hakimiyyətin istəyi üst-üstə düşmürdü. Düşmənlər öz havadarlarının gücündən istifadə edərək Azərbaycanın tarixi torpaqlarına sahib olmaq istəyirdi. Hakimiyyət bunları fikirləşə bilmir, Heydər Əliyevin Azərbaycana dönüşünü əngəlləmək üçün planlar hazırlayırdı. Azərbaycandan uzaq düşən Naxçıvan ağır blokada həyatı yaşamaqda idi. Heydər Əliyev Naxçıvanın harayına çatdı, bütün çətinliklərə baxmayaraq, əhalini ağır vəziyyətdən qurtara bildi. Qısa müddət ərzində qonşu dövlətlərlə səmimi münasibətlər qurmağa nail ola bildi. Muxtar respublikanın əhalisini inandıra bildi ki, Naxçıvanın bir qarış torpağını düşməne güzəştə getməyəcək. Bakıda hakimiyyət uğrunda mübarizə qızıışan vaxtda Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəzmlərinin bərpası haqqında Naxçıvan Ali Məclisinin qərarını qəbul etdi.

1991-ci ilin oktyabrında dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktı qəbul edən Azərbaycan xalqı 1993-cü ilin yayında çətin günlərini yaşayırdı. Düşmənlər Şuşanı, Laçını, Kəlbəcəri işğal etdi, Qarabağ və ətraf rayonlar üçün böyük təhlükə yarandı. 20 yanvar qırğınına mahiyyətini dünyaya çatdırmamış, Xocalı soyqırımını yaşamağa məcbur edildik. Vətəndaş müharibəsinin ilk şərtləri Azərbaycanı təhdid etməyə başladı. Hakimiyyət hərnləri ölkəni parçalanmaq və işğal təhlükəsi ilə üz-üzə qoydular. Hamı, hətta siyasi hakimiyyət də ümidini Naxçıvana bağlayır və nicat yolunu orada axtarırdı. Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə Azərbaycanı qurtarmaq üçün Bakıya gəldi. Azərbaycanı, onun bölgələrini parçalamaq təhlükəsindən qurtarmaq üçün Bakıya köməyə çağırıldı. Düşmənlər yeni torpaqlar işğal

“Heydər Əliyev 15 iyundan sonra da şərəfli bir tarixin əsasını qoydu”

edə bilməsin deyər, güclü liderə, Ali Baş Komandana ehtiyac var idi. Cümhuriyyətin acı taleyini yaşamamaq üçün qüdrətli dövlət başçısına ehtiyac var idi. Naxçıvanda yenidən qaldırılan və bütün Azərbaycana şərəf gətirən üç rəngli bayrağı əbədi etmək üçün Heydər Əliyevə hava və su qədr ehtiyac var idi. Heydər Əliyev də gəldi. İllərlə rəhbərlik etdiyi xalqın ən çətin günlərində onun yanında oldu. Heç bir təhlükə və heç bir təhdid onu yolundan döndərə bilmədi. Heydər Əliyev dağılmaq təhlükəsi ilə üz-üzə dayanan dövlətimizin sükanı arxasına keçdi və bu yolda əngəl olan bütün maneələri öz zəngin təcrübəsi və bacarığı ilə aradan qaldırdı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev bu barədə yazırdı: “Əgər o vaxt, 1993-cü ildə Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə Azərbaycana hakimiyyətə qayıtmısaydı, ölkə parçalana bilərdi. Demək olar ki, ölkə dünyada gedən bütün proseslərdən təcrid olunmuş vəziyyətdə idi. O çətin dövrdə, çətin vəziyyətdə onun nə silahı, nə ordusu, nə də dəstəsi var idi. Yalnız siyasi ira-

dəsi, bir də xalqın inamı, dəstəyi var idi. O, bu dəstəyə arxalanaraq, on il ərzində Azərbaycanı böhrandan tərəqqiyə gətirdi. Bu gün Azərbaycan inamla irəliləyir, Azərbaycanın bütün sahələri inkişaf edir”.

“Heydər Əliyev 15 iyuna gələn yolu xilas etdiyi kimi, 15 iyundan sonra da şərəfli bir tarixin əsasını qoydu. Ölkədə daxili sabitliyə nail oldu, dövlət çevrilişlərinə cəhdləri zərərsizləşdirdi, təcavüzkar Ermənistanla atəşkəsə, Bakı neftini dünya bazarına çıxarmaq üçün “Əsrin müqaviləsi”ni imzalamağa nail oldu, Azərbaycanı müəyyən təhdidlərdən qorumaq üçün Müstəqil Dövlətlər Birliyinə üzv qəbul etdirdi. 1990-cı il 20 yanvar və Xocalı soyqırımına siyasi qiymət verilməsinə nail oldu. 31 Martın Azərbaycanlıların Soyqırım Günü kimi təsbit olunmasına, azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən deportasiya olunması haqqında fərmanların verilməsinə, Azərbaycanda ölüm hökmünün və senzuranın ləğv edilməsinə nail oldu. ATƏT-in Lissabon Sammitində bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-nün (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun prinsiplərin açıq şəkildə müdafiə olunmasına, Azərbaycanın Avropa Parlament Şurasına üzv qəbul olunmasına, müstəqil dövlətin ilk Konstitusiyasının yaradılmasına və ilk parlament seçkilərinin keçirilməsinə nail oldu. Aqrar islahat həyata keçirməklə torpağın təmənnaşız olaraq kəndlilərə verilməsinə, qonşu dövlətlər, o cümlədən dünyanın nüfuzlu dövlətləri ilə balanslaşdırılmış siyasətin həyata keçirilməsinə, dünyanın, o cümlədən BMT-nin ali tribunasında Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzkar siyasətinin ifşa olunmasına nail oldu. Ordu quruculuğu sahəsində uğurlar qazanmaq və düşməni öz torpaqlarımızdan çıxarmaq üçün ali hərbi məktəblərin yaradılmasına nail oldu, azərbaycançılıq ideologiyasının və “bir millət,

iki dövlət” konsepsiyasının həyata vəsiqə almasına nail oldu, Azərbaycanın müstəqilliyini əbədi etmək üçün bütün gücünü və bacarığını bu işə yönəltməyə nail oldu.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə qarşı mübarizə Heydər Əliyev siyasətinin ardıcıl davamçısı, Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Ermənistanın təcavüzkar siyasətinin kəskin tənqidi, Azərbaycanın haqq işinin nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən müdafiə olunması, güclü orduya və müasir silahlara malik olmağımız, xalq tərəfindən dövlətin siyasətinə hər tərəfli dəstək 2020-ci il sentyabrın sonlarında Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü təmin etmək üçün Vətən müharibəsini başlamağa məcbur etdi. 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü təmin etdi, düşməni darmadağın edərək onu danışıqsız bəyanata imza atmağa məcbur etdi. Bünövrəsi ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və dövlət başçımız İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə öz tarixi nəticəsini verdi.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin böyük dövlətçilik siyasəti dövlətimizin başçısı İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Məlum olduğu kimi, 1923-ci ildə sovet Rusiyasının təzyiqlə nəticəsində Qarabağda erməni separatizmini dirçəltmək üçün Muxtar qurum yaradıldı. Bu qurum mövcud olduğu 100 il ərzində erməni maraqlarına xidmət etmiş və Qarabağı Azərbaycandan ayıraraq Ermənistanla birləşdirmək üçün çoxsaylı cəhdlər göstərmişdi. 44 günlük Vətən Müharibəsindən sonra da bu qurum separatçı mövqeyindən əl çəkmədi. Azərbaycanın suverenliyinə nail olmaq, Qarabağda əmin-amanlığı bərpa etmək, Ermənistandan Qarabağa qanunsuz yolla gələn hərbi birləşmələrin fəaliyyətinə son qoymaq üçün 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən antiterror əməliyyatı nəticəsində Muxtar qurum ləğv edildi, üçrəngli bayrağımız Azərbaycanın bütün bölgələrində dalğalanmağa başladı” - deyər o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

Qurban bayramında nələrə diqqət etməliyik?

4 günlük Qurban Bayramında süfrələrimiz müxtəlif təamlarla zənginləşir. Xüsusən qurban ətinəndən hazırlanan fərqli yeməklər, yemək sonrası şirniyyatlar süfrələrimizin vazkeçilməzidir. Qurban bayramında sağlamlıq və düzgün qidalanma həm bayramdan zövq almaq, həm də sağlamlığımızı qorumaq üçün vacibdir. Bu günlərdə mədəmizi, dolayısı ilə orqanizmə yükətmək üçün nələr etmək məsləhətdir? SİA mövzu ilə bağlı qida üzrə Baş mütəxəssis Ağa Salamov və dietoloq Ceyhunə Yusifovanın fikirlərini öyrənib.

Qida üzrə Baş mütəxəssis Ağa Salamov: “İlk növbədə kəsim yerlərində sanitariya-gigiyena qaydalarına maksimum dərəcədə riayət olunmalıdır. Çox vaxt quzuları kəsirlər və birinin qanı yuyulub təmizlənməmiş o qanın üstündə digərini kəsirlər. Bu da düzgün deyil, sanitariya-gigiyena qaydalarının pozulması deməkdir. Sanitariya-gigiyena qaydaları başlıca gəlir. Kəsim yeri təmiz olmalıdır, təzyiqli su ilə təchiz olunmalıdır. Kafellə, metlakla təchiz olunmalıdır ki, divarlar, yer rahat şəkildə yuyula bilsin.

Qurban kəsən insanların bıçaqları iti olmalıdır ki, heyvanları incitməsinlər. Kəsimdən sonra çox vaxt qurban kəsən insanların əti polietilən poşetlərə yığır və saatlarla maşının arxasında paylamaq üçün daşıyırlar. Bu, axşama qədər çəkir. Ətdə boğulma və mikrobioloji çirklənmə baş verir ki, bu da qida zəhər-

lənəsinə yol açar. Ona görə də qurban kəsilən kimi parçalara ayrılıb təcili paylanmalıdır. Nəzərə alsaq ki, havalar da istidir, əti mühit temperaturunda çox saxlamaq olmaz. Evdə də çatsa, mütəlx şəkildə soyuducuya qoyulmalıdır. Çox vaxt qurban kəsirlər, 10-20 pay soyuducuya yığırlar. Orada da sirkulyasiya getmir. Ətin ortasına soyuq temperatur gedib çatmır. Arada şirələnmə olur, ətin qoxusu və çirklənmə olur ki, bu da qida zəncirinin sonunda əti istehlak edən adamda qida zəhərlənməsi yarada bilər. Ona görə o ətlər mütəlx şəkildə paylanmalıdır. Əgər soyuducuya qoyarlarsa, üstü bağlı şəkildə və sərbəst, rəfin bir gözündə saxlanmalıdır.

Qurban ətləri kəsilən kimi istehlak olunmasa daha məqsədəuyğundur. Çünki kəsilən heyvanlar “rigor mortis” halına düşür ki, bu da ölüm sərtliyidir. Hər bir canlı bunu yaşayır. Ölüm sərtliyindən çıxandan sonra istehlak olunmayı daha məqsədəuyğundur. Toxumalar ölmür. Bunun üçün də xırdabuynuzlular 12 saat dincəlməlidir, iribuynuzlular da 24 saat dincəldikdən sonra istehlak olunarsa, daha məqsədəuyğundur. Belə məsləhət görürük. Əks təqdirdə belə ətlər bişirildikdə sət olur, mədədə də həzm sistemində maneçilik törədir”.

Dietoloq Ceyhunə Yusifova: “Qurban bayramında kəsilən qurban ətindən hər insanın ehtiyacına uyğun 150-200 qram yeyilməsi məsləhətdir. Amma bunu müxtəlif üsullarla bişirmək olar. Soyutma şəkildə, buğlama, sup, qızartma şəkildə etmək olar. Əti tərəvəzlə yemək lazımdır. Çünki ətin proteinini yüksəkdir. Xolesterolu yüksək olan, mədə fermentləri aşağı olan insanlarda əti həzm etmək çətin ola bilər. Bu baxımdan mütəlx yanında bol-bol lifli qida, tərəvəz istifadə edilərək qurban ətinə yemək olar. Soyuducuda 2-3 gün ərzində saxlamaq mümkündür. Hissələrə ayırmaq da yemək olar. Bu gün 100 qram yeyilsə, sabah da 100 qram yeyilə bilər”.

Söylü Ağazadə

İldırım vurması necə baş verir?

EKOLOQ AÇIQLADI

“Təbiətdə tez-tez rast gəldiyimiz güclü göy gurultusu və şimşəklə müşahidə olunan təbiət hadisəsi, həm də ildırım adlanır. Bu hadisə alimlərin izah etdiyinə görə havadakı su buxarlarının kondensasiya zamanı, yəni, sürətli soyuyaraq su damcıları halına gəlməsi zamanı aşağıdan qalxan hava kütləsinin onun daxilindən sürətlə keçməsi nəticəsində orada su zərrəciklərinin müsbət və mənfi yüklü ionlara parçalanması sonradan həmin mənfi və müsbət yüklü kütlələrin arasındakı qısaqapanma ilə nəticələnən bir təbiət hadisəsidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Ekoloq, Jurnalistlər Birliyinin sədri Cəmşid Bəxtiyar deyib.

Cəmşid Bəxtiyar sözlərinə belə davam edib: “Yeni, bu qısaqapanma mənfi və müsbət yüklü elektrik zərrəcikləri arasında baş verir. Onların arasındakı hava yaranmış gərginliyə tab gətirdiyi sürəcə bu hadisə baş verməyəcək. Elə ki həmin gərginlik həddən çox toplandı, yeni onun mənfi və müsbət yüklər arasındakı hava məsafəsini o gərginlik dəf etdiyi zaman həmin hava təbəqəsi deşilir və mənfi və müsbət yüklü ionlar bir-birinə sürətlə yaxınlaşır, nəticədə güclü işıqla (bizim şimşək dediyimiz həmin o ziqzaqvari işıq parıltısı) müşahidə olunan sonra isə gurultusunu eşitdiyimiz həmin təbiət hadisəsidir.

Bu mənfi və müsbət yüklər müxtəlif buludlar arasında, bir buludun daxilində, və yaxud da ki buludla yer arasında da baş verə bilər. Bu zaman insanların başına gələn ildırım vurma hadisəsi həmin yer və bulud arasındakı qısaqapanma zamanı baş verir. Bu zaman hədəf şiş bir qayanın ucu və yaxud dağ zirvəsi və yaxud hündür bir ağac ola bilər.

Təbiət qoynuna gedən insanlara hətta orta məktəblərdə təbiətşünaslıq dərslərində kiçik yaşlarından bizə öyrədildilər ki, təbiət qoynuna gedərkən hündür ağaclardan, çay sahilindən uzaqda durmaq, dağ zirvələrindən aşağı enmək və alçaq kolların altında yağışdan gizlənmək lazımdır. Bu zaman insanın yağışdan islanması da bunun ildırım vurmaya hədəf olmasına kömək edir. Bəzən deyirlər ki, insan üzərində əgər metal, bəzək əşyaları, qızıl və ya gümüşdən hər hansı bir başqa metaldan bəzək əşyaları daşıyarsa bu da ildırım vurmaya hədəf olmağa kömək edən amillərdir. Ona görə də bəzək əşyaları ilə təbiət qoynuna getmək o qədər də məsləhət deyil. Bu tövsiyələrə əməl edən insan müəyyən qədər özünü həmin ildırım vurma hadisələrindən sığortalamaq ola bilər”.

Ayşən Vəli

Gürcüstanın Aİ missiyası risk altında

toni Blinken bildirib ki, Gürcüstanda həftələrdir kütləvi etirazlara səbəb olan "Rus qanunu" kimi qiymətləndirilən qanunun qəbulundan sonra Vaşinqton Tbilisi ilə münasibətlərə yenidən baxacaq. Nəhayət, Blinken bildirib ki, ABŞ "ümid edir ki, Gürcüstan hakimiyyəti bu qanuna yenidən baxaraq ölkənin demokratik və Avro-Atlantik məqsədlərinə uyğun addımlar atacaq". Blinkenin çıxışından sonra ABŞ Dövlət Departamenti rəsmi internet saytında viza məhdudiyyətlərinə və ikitərəfli əməkdaşlığa yenidən baxılacağı barədə qərar da dərc edilib.

Bütün bu təzyiqlərə baxmayaraq iqtidar Gürcü Arzusu Partiyası qanunun

2024-cü il mayın əvvəlində Gürcüstan parlamenti tərəfindən qəbul edilən "Xarici agent qanunu" ölkənin daxili və xarici siyasətində bir sıra etirazlar doğurub. Sözügedən qanun, maddi vəsaitlərinin 20%-dən çoxunu xarici ölkələrdən alan media qurumları, hüquqi şəxslər və qeyri-hökumət təşkilatlarını Gürcüstan dövlətində "xarici güclərin maraqlarını güdən təşkilatlar" kimi qeydiyyatdan keçib, hər il maliyyə hesabatlarını bəyan etmələrini tələb edir.

xarici təsirlərdən qorunmaq üçün zəruri olduğunu təkid edir və eyni zamanda Qərbin maliyyələşdirdiyi QHT-ləri mövcud hökumətə qarşı çevriliş etmək cəhdində ittiham edir. Hakim partiya öz bəyanatında bu söylərin "şantaj" olduğunu bildirib və Aİ-ni Ukrayna və Moldovada olduğu kimi Gürcüstanla da üzvlük danışıqlarına başlamağa çağırıb.

Nəticə etibararı ilə Gürcüstan kimi kritik geosiyasi mövqeyə malik olan ölkə xarici siyasətdə incə balans siyasəti

Bəzi Aİ ölkələri Gürcüstana qarşı sanksiyalar, o cümlədən vizasız gediş-gəlişin dayandırılması üçün təzyiqlər edir və bildirirlər ki, Gürcü Arzusu Partiyası bu qanunu Rusiyanın təsiri altında qəbul edib. Beləliklə Estoniya, Hollandiya, Çexiya və İsveç kimi Aİ dövlətləri gələn həftə Aİ Xarici İşlər Nazirləri toplantısında Gürcüstana qarşı sanksiya tədbirləri qəbul etmək istəyən ölkələr arasındadır. Financial Times-ın məlumatına görə, müzakirə olunacaq mövzulara Gürcüstan vətəndaşlarının Aİ-yə vizasız gediş-gəlişinin ləğvi və Aİ-nin vəsaitlərinin dondurulması da daxildir.

Qeyd edək ki, Gürcüstan vətəndaşları yeddi ildən artıqdır ki, Aİ-yə vizasız gedə bilirlər. 2022-ci ildə Rusiyanın Ukraynaya hücumundan bir neçə həftə sonra isə Gürcüstan Aİ-yə üzvlük üçün müraciət etdi və həmin il namizəd statusu aldı. Bununla belə, xarici agent qanununun qəbuluna qədər, üzvlüklə bağlı danışıqlar aktual deyildi. Aİ rəsmiləri bu qanunun qüvvəyə minəcəyi təqdirdə Gürcüstanın üzvlük prosesində böyük geriləmə olacağını və ölkənin "Rusiya orbitinə" doğru hərəkət edəcəyini proq-

nozlaşdırırdı. İstisna hal kimi Macarıstanın Gürcüstan hökumətini dəstəklədiyini nəzərə alsaq, 27 ölkə tərəfindən yekdilliklə qəbul edilməli olan Aİ sanksiyalarının tətbiqi ilə bağlı sual işarəsi yaranır. Belə ki, Budapeşt də bənzər qanun qəbul edərək və müxalif siyasətçilər, media və qeyri-hökumət təşkilatları tərəfindən qəbul edilən xarici vəsaitləri yoxlamaq üçün xüsusi institut yaradıb.

Eyni zamanda Gürcüstana göstərilən təzyiqlər ABŞ tərəfindən də gecikməyib. Birləşmiş Ştatların dövlət katibi An-

ti aparmağı bacarmalıdır. 1991-ci ildə müstəqilliyini elan etdikdən sonra Rusiya ilə Qərbin təsir dairələri arasında münasibət mərkəzlərindən biri olan Cənubi Qafqaz ölkəsi indi öz təbircinə desək, "suverenlik" prinsipinin pozulması ilə üz-üzədir. Belə ki, Gürcü Arzusu Partiyası Qərbin də oxşar qanunlar qəbul etdiyini və bu qanunun "şəffaflıq prinsipi" çərçivəsində tətbiq olunacağını desə də onları "totalitar" olmaqda ittiham edir.

Zərdüşt Quluzadə

Keçid balını toplaya bilməyən müəllimlərdən danışmaq

MƏTANƏT

Müəllim hər zaman bizim üçün müqəddəs varlıq olub. Məktəb illərində həmişə düşünmüşük ki, müəllimin bilmədiyi heç nə yoxdur. Bu səbəbdən də müəllimləri sevmişik. Onlara sayğı ilə yanaşmışıq.

Əslində illər öncə həqiqətən də düşündüyümüz kimi idi. Müəllim, sözün əsl mənasında, "müəllim" sözünü hərfi mənası ilə haqq edirdi. Ən ucqar kəndlərdəki məktəblərdə müəllimlər vardı ki, bütün kənd onları alim kimi tanıyırdı, məsləhət alırdı, hətta cavan yaşda olmasına baxmayaraq onlara ağsaqqal kimi baxırdı.

Bu gün eşidəndə ki, keçirilən sertifikatlaşdırma imtahanında 4 minə yaxın müəllim keçid balını toplaya bilməyib, böyük təəssüf hissi keçirməklə, dünyəni baxmaqdan, xatırlamaqdan başqa çarə qalmadı.

Qeyd edək ki, 2023-cü ildə keçirilmiş sertifikatlaşdırma imtahanında müvafiq keçid balını toplaymayan ibtidai sinif, Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimləri üçün Təhsil İnstitutu tərəfindən təlimlər təşkil edilib. Bu ayın 8-də isə sözügedən təhsilvənlər üçün təkrar sertifikatlaşdırma imtahanı keçirilib. İmtahanlarda 7296 müəllim iştirak edib. 7296 müəllimdən 4 minə yaxınının imtahandan yenidən keçə bilməməsi isə meydana suallar çıxarıb.

Gəlin onlara sual verək və onlar da bizə cavab versinlər görək, indiyədək gələcəyimiz olan uşaqlara bəs necə təhsil verə bilərlər? Bu gün ibtidai sinif proqramı səviyyəsində imtahandan keçə bilməyən müəllimin dərs verdiyi şagirdin bilik səviyyəsi hansı vəziyyətdədir, bunu düşünək.

Son 10 ilə yaxın dövrdə 200-250 balla ali məktəblərə qəbulu hər dəfə ziyalılar narazılıqla qarşılanda, bu, aid qurumlar tərəfindən qulaqardına vurulurdu. Budur, nəticə, göz qarşısındadır. Digər bir tərəfdən isə sual yaranır ki, yaxşı, 4 minə yaxın müəllim bəs işə qəbul olunanda imtahanı necə veriblər? Onlar işə necə qəbul olunublar. Bunu araşdırmaq lazımdır. Cavab verilməlidir ki, bu, necə ola bilib.

3424 nəfər ibtidai sinif, 485 nəfər Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi... Biri uşaqlarımızın dünyagörüşünün, təhsilinin təməlini qoyan, digəri isə onlara doğma dilimizi öyrədən müəllimlər. Hər ikisi övladlarımızın yetişməsində çox vacib olan amildir. Lakin təəssüf ki, onlar belə bilikdə olan müəllimlərdən dərs alırmış.

Məlumatla görə həmin müəllimlərdən apellyasiyaya müraciət edənlər də olacaq. Lakin düşünürəm ki, iki dəfə imtahandan keçə bilməyən müəllim apellyasiyaya müraciətlə əldə nə edəcəkdir. Hazırda həmin müəllimlərin sosial statuslarının mərhələli şəkildə qiymətləndirilməsi və alternativ iş yeri ilə təmin olunmalarının araşdırılması məqsədilə komissiyalar fəaliyyətə başlayıb.

Sertifikatlaşdırma imtahanları təhsil sistemində bir neçə il öncə tətbiq olunanda hamı bunun nəyə lazım olduğundan danışırdı. Yeni, qənaət belə idi ki, əlində ali təhsil haqqında diplom olan insanı yenidən imtahandan keçirmək nə dərəcə düzdür. Lakin görünür ki, yanılmış. Təhsil sistemində sertifikatlaşdırma imtahanlarının keçirilməsi çox doğru qərar imiş. Birincisi, ona görə ki, imtahandan müvəffəqiyyətlə keçənlərin əmək haqları artır, ikincisi isə müvafiq balı toplaya bilməyənlər məktəblərdən kənarlaşdırılır ki, bu da vətəndaşın xeyrinədir.

Digər suallar isə bunlardır: görəsən, bilik səviyyəsi olmayan abituriyentlərin az balla ali təhsil müəssisəsinə daxil olması hələ qarşıda neçə illər davam edəcək? Bəs bu 4 minə yaxın müəllim məktəblərə necə yol tapa bilib?

Maraqlıdır, cəmi ikicə sualın cavabı ilə məsələ gün kimi aydın ola bilər və təhsil sistemində bu qədr biabırçı halın qarşısı birdəfəlik alınar.

Deməli, islahat lazımdır. Həm də əməlli-başlı.

Ermenistanda son günlərdə baş verənlər "Hər gün bir budağa qonan quşun yuvası olmaz" zərb məsələsinə tam uyğundur. Kanada əsilli erməni Baqrat Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi "Vətənə naminə Tavuş" hərəkatının Tavuşdan başlanan və İrəvanda genişlənən aksiyaları, kilsə ilə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında davam edən qarşıdurmalar, xarici ölkələrdən müdaxilələr rəsmi İrəvanın yüksək çinli məmurlarını, səlahiyyətli dairələrini çətin vəziyyətə salıb. İşğalçı ölkədə baş verənlər "Əri döyən arvadı it də qapdı üstəlik" məsələni xatırladır.

Bəllidir ki, illərdən bəri Rusiyanın forpostu olduğu üçün daxili və xarici siyasətini rəsmi Kremlin "farağat" komandasına uyğun dəyişən Ermənistanın "siyasət kompasi" hazırda anti-Rusiya istiqamətinə yönəlib. 2023-cü il fevral ayının 20-dən Avropa İttifaqının (Aİ) Monitoring Missiyasının 2 il müddətinə Ermənistanda yerləşməsi bu umu-küsünü daha da qəlizləşdirib. İlk mərhələdə 100 nəfərdən ibarət olan missiya üzvlərinin sonradan 209 nəfərə çatdırılması, diplomatik statusa bərabərləşdirilməsi, Rusiyanın Gümrüdəki 102-ci hərbi bazasının Ermənistandan çıxarılması ilə bağlı etirazların səslənməsi, ölkə daxilindəki siyasi, iqtisadi böhranlar, vətəndaş itaətsizliyi. Yəni, bir dövlətin intihar vəziyyətində olduğunu təsdiqləyən bu cür qəliz hadisələr burulğanında konturlarını itirən rəsmi İrəvan labirintdə çabalayır. Faktiki olaraq Rusiya Cənubi Qafqazda bütün məsələlərin region ölkələrinin kollektiv səyləri əsasında, müstəsna olaraq onların maraqlarına uyğun və kənar müdaxilə olmadan həll edilməsinin tərəfdarıdır. Aİ-nin Monitoring Missiyasının regionda sabitliyin pozulması naminə formalaşdırılması isə qərəzli müdaxilələrin yalnız bir ssenarisidir. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi Mariya Zaxarovanın "Biz dəfələrlə Avropa İttifaqı qoynularının Ermənistan ərazisində hərbi-şəxsi mövcudluğunun qarşısını almaq üçün çalışırıq" deməsi, Düzünü desəm, heç bir yerdə sübut axtarmağa ehtiyac yoxdur - onlar göz qabağındadır. Bu missiyanın anti-Rusiya, anti-Azərbaycan və anti-İran məqsədləri getdikcə daha aydın görünür. Və daha çox, NATO ölkələri ona qoşulmağa başlayanda hər şey aydın oldu, mənə, hamiya belə görünür" sözlərinin əlavə şərhə ehtiyacı yoxdur.

Ermənistanın bu cür üzüdünlükündən narazı olan Rusiya ara-sıra etirazlarını bildirsə də, rəsmi qaydada təsiretmə imkanlarını işə salmayıb. Hayastanda baş verənlərin ABŞ-ın maraqlarına uyğun olması isə İrəvan rəsmiləri arasında ikitirlik yaradıb.

2018-ci ildə hakimiyyətə meydan hərəkatından, rüporun gücü ilə gəldiyi üçün İrəvanın mərkəzi meydanlarında eyni təcrübəni təkrar edən keşiş Baqratın aksiyalardakı çıxır-bağırının pərdəarxası məqsədini aydın başa düşən Nikol üçün şəxsi maraqlar hər şeydən üstündür. Təcrübəsinə arxayan olan Paşinyan Ermənistanda dövlət çevrilişlərinə imkan verməyəcək. Rusiyadan sonra Tıq-tıq xanım kimi Fransa Prezidenti Emmanuel Makrona "Əlini mənə bəstəricik!" deyən Ermənistanın baş nazirinin bundan sonra bu dəstəkdən necə faydalanacağı müəmmalıdır. Çünki bu günlərdə Avropa Parlamentinə keçirilən seçkilərin nəticələri Makronun keyfinə soğan doğrayıb. Avropa Parlamentinə seçkilərdə

Ermənistanın boyunduruq seçimi

Rusiyanı Fransa, Avropa İttifaqı ilə əvəzləyən rəsmi İrəvanın növbəti ağası kim olacaq?

31,50 faizlə üstünlük qazanan ifrat sağçı "Milli Ralli Partiyası"na böyük fərqlə uduzan Makron siyasi rəzilliklə qarşılaşıb. Avropa Parlamentinə seçkilərdə Makronun məğlubiyəti başçılıq etdiyi "İntibah" partiyasının cəmi 14.7 faiz səs toplaması ilə birbaşa bağlıdır. Bu göstərici Fransa xalqının Makron bonapartizmine, heç bir əsası olmadan özünü hamıdan yüksəkdə görməsinə və sanki global problemlərdə həlledici statusa malik olmaq görüntüsü yaratmasına münasibəti, Fransa xarici siyasətinin iflasıdır. Siyasi rəzilliyini ört-basdır etmək üçün yollar axtaran Makron Milli Assambleyanın (Fransa parlamentinin aşağı palatası) buraxılması və növbədənəkar seçkilərin keçirilməsi barədə qərar qəbul edib. Bu utancını,

etiraz aksiyalarının qarşısını polis zorakılığı ilə alan Makron hakimiyyətinin tənəzzül qapıdadır. Çox guman ki, Fransada 30 iyun və 7 iyul tarixlərində keçiriləcək növbədənəkar seçkilərin nəticələri də Makron üçün uğurlu olmayacaq. Çünki həmin seçkilərdə etimad qazanacaq parlamentarilərin Makronun siyasətinə münasibətləri bəlli deyil. Ermənistana dəstəklə bağlı Senatın qərarları ilə bağlı münasibət bildirmək də tezdir. Bu baxımdan Makronun Ermənistana dəstək məsələsini Fransada keçiriləcək seçkilərin nəticələrindən asılıdır. Makronçuların Avropa Parlamentində istənilən sayda olmaması da rəsmi Parisin, eyni zamanda, Fransa Prezidentinin qitə dövlətləri arasında tükənən nüfuzunun

üzüaşağı yuvarlanan faizidir. Maraqlıdır, Fransadan da əli üzülən Ermənistanın növbəti ağası, dayağı, dəstəkçisi kim olacaq?

Belə bir məqamda keşiş Baqratın getdikcə sayı azalan tərəfdarlarının meydanlarda səsləndirdikləri tələblər də diqqətdən yayınmamalıdır. Hökumətin istefasını gündəmə gətirmək üçün parlamentin müxalifəti deputatları ilə görüş keçirilməsi, parlamentdən növbədənəkar sessiyanın keçirilməsi barədə qərarın qəbulu, xalqın tələbi əsasında parlamentin növbədənəkar iclasında hazırkı hökumətin istefasını və yeni hökumətin formalaşdırılması ilə bağlı şərtlərinin qəbul olunub olunmayacağı da maraqlı suallar doğurur. Azərbaycanla Ermənistan arasında delimitasiya və demarkasiya prosesinin ilk mərhələsi olan Qazaxın işğal altında olmuş 7 kəndindən 4-nün qaytarılmasından sonra daha da azğınlaşan revanşistlər yaranan vəziyyətdən maksimum istifadəyə çalışırlar.

Ermənistanın sabiq prezidentləri Serjik Sarkisyan - Robert Koçaryan cütlüyünün kreslo uğrunda mübarizələri üçün kilsəyə, keşiş Baqrata arxalanmaları da hələ ki, bir nəticə vermir. Xatırladaq ki, Ermənistanda sülh danışıqları ilə bağlı cüzi işıq ucu görünən kimi süni yolla bir müəmma yaratmaq Ermənistanda sınıq olmuş təcrübədir. 2018-ci ildə küçə yürüşləri ilə insanları arxasınca aparmağı bacaran, sələfi Serjik Sarkisyanı devirən, revanşistlərin təbircə deyilsə "torpaq satan" Nikola müxalifət güc gələ bilmir. Xankəndidən könüllü köçən ermənilərin emosional vaxtlarında belə Nikola qarşı "impicment" tələbi belə yatırıldı. Hazırda qərəzli qüvvələr er-

menilərin son ümid kimi, "kilsə" variantından istifadə edərək "Baqratyan ssenarisini" hazırlayıblar. Amma unudurlar ki, təcrübənin təkrarlanması üçün zaman və vaxt da hökmünü verməlidir. 2018-ci ildə sadəcə erməni xalqı korruptiyalaşmış "Qarabağ klani"nin rüşvətxorluğuna qarşı ayağa qalxmışdı. O dövrdə Rusiyanın kadrı olan Serjik verdiyi vədləri yerinə yetirmədiyi kimi, seçki saxtakarlığı, iqtisadiyyatın böhran səviyyəsinə düşməsi, əhəlinin dilənçi vəziyyətində yaşaması, üstəlik Qərbin Paşinyanı "məxməri inqilab"a hazırlaması Ermənistanda başqa siyasi atmosfer formalaşdırmışdı. Amma hazırkı variantı qəbul etməyən erməni xalqı keşişin baş nazir olması ehtimalını qəbul etmir. Faktiki olaraq "Qarabağ klani"nin girovuna çevrilən erməni xalqı artıq qan, ölüm xəbərlərini duymaq istəmir. Bu səbəbdən də Baqratın aksiyalarına qoşulanların sayı azalmaqdadır. Amma ermənilərin xəstə təfəkkürlü, başqaları tərəfindən idarə edilən revanşistləri anlamırlar ki, Cənubi Qafqazda sabitlik yaradacaq yeganə qüvvə bölgə dövletlərinin kəşişən maraqlarıdır.

Xuraman İsmayılqızı

Nəzarətsiz zona hesab olunan sosial şəbəkələrin imkanlarından geninəboluna istifadə edən dağıdıcı müxalif ünsürlər sifarişli yazılar yazır, pozucu xarakterli videolar paylaşırlar. Bəzən elə cümlələr, ifadələr seçirlər ki, sanki İrəvanda oturub, Azərbaycanın maraqlarına zərbə vurmağa çalışan revanşistlərdir. Halbuki Azərbaycanda doğulublar və Azərbaycanın sosial-iqtisadi imkanlarından, demokratik təsisatlarından bəhrələnirlər. Lakin fəaliyyətlərini inkarçılıq üzərində qurub, ölkəmizin imicinə zərbə vurmağa çalışan cəhdlər göstərirlər. Əli Kərimli hər fürsətdə ağızgöyçəklik edərək banlayır ki, guya ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsində ciddi problemlər var, sərbəst toplaşmaq azadlıqları pozulur və bu kimi digər insanı heyrətə gətirən şər və böhtan xarakterli fikirlər. Bütün dünya xalqlarının, xüsusi ilə də nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların etiraf etdikləri realıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqları ilə bağlı heç bir problem yoxdur. Seçkilərdə əhali azad və demokratik şəkildə öz iradələrini ifadə edirlər. İstənilən şəxs, o cümlədən də siyasi partiya funksionerləri istədiyi formada və istədiyi tərzdə fikirlərini ifadə edə bilirlər. Əgər insan hüquqları sahəsində əngəllər olsa idi, Ə.Kərimli, C.Həsənlı, A.Hacılı, F.Qəhrəmanlı, S.Həzi və digərləri başqalarının şəxsiyyəti və ləyaqətini alçaldan, dövlətin atributlarını təhqir etdiklərinə görə, həbsxanalarda olardılar. Onlar isə azadlıqdadırlar və yaradılan imkanlardan istifadə edərək, xalqımızın milli və dövlətçilik maraqlarına qarşı hədyanlar səsləndirirlər.

Burada səslənən təhqirlər

Əli Kərimli sosial şəbəkələrdən müdafiə xətti olaraq istifadə edir

Avropanın hansısa ölkəsində səsləndirilə idi, dərhal onlar damğalanardılar

Əgər Ə.Kərimli, C.Həsənlı, A.Hacılı, F.Qəhrəmanlı, S.Həzi və digərləri Azərbaycanda oturub, Azərbaycanın əleyhinə səsləndirdikləri təhqirləri, şər və böhtanları Avropanın hansısa ölkəsində səsləndirə idilər, dərhal onlar damğalanardılar. Fakt ondan ibarətdir ki, bu gün Fransada, İngiltərədə, ABŞ-da, Norveçdə, Almaniya və digər dövlətlərdə sosial şəbəkələr tam şəkildə dövlətin nəzarəti altındadır. Kimsə qanunlara zidd paylaşmalar edərsə, dərhal cərimələnirlər, hətta həbs edilənlər də olur. Azərbaycanda isə bu günə qədər yazdığı statusuna və ya paylaşdığı videosuna görə cəzalanana isifadəçi olmayıb. Cına-

yet əməli törədənlər varsa, onlar cəzasız qala bilməz. Bu hal bütün dünya da belədir. Heç kim qanundan üstün ola bilməz. Məsəl var deyirlər, "qanun şahdır, şah qanun deyil". Ona görə də, demokratik ənənələrə, hüquqi aspektlərə sadıq olan Azərbaycan qanunvericilik aktlarını pozan istənilən şəxsin hüquqi məsuliyyətə cəlb edilməsini təmin edir. AXCP sədr müavini Ayaz Məhərrəmov Şirvan şəhərində başqasının evinə qanunsuz olaraq daxil olub, həmin mənzili qarət etmək istəyirsə, onun həbs edilməsi niyə təəccüb doğurmalıdır ki? Qubad İbadoğlu saxta xarici valyutanı Azərbaycanda dövriyyəyə buraxmağa cəhd edərsə və buna görə həbs olunursa, nədən yerli və xarici qüvvələr hay-küy qaldırırlar.

Heç kim qanundan üstün ola bilməz

Özünü iş adamı kimi təqdim edən Nazim Baydərmi bir qrup şəxsin inamından və etibarından istifadə edərək onların əmlaklarını ələ keçirib və buna görə şikayət əsasında məsuliyyətə cəlb edilirsə, niyə buna görə əsassız şər və böhtanlar yayılır. Nəzərə almaq lazımdır ki, N.Baydərmi Cinayət Məcəlləsinin 182.2.4-cü (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında xeyli miqdarda hədə-qorxu ilə tələb etmə) maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib. Rəsmi məlumatda deyilir ki,

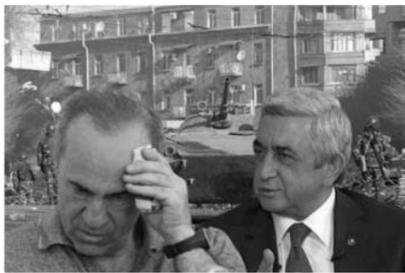

N.Baydərmi vətəndaş müraciəti əsasında saxlanılıb. Qeyd edilib ki, vətəndaş polisə müraciət edərək N.Baydərminin onu rüsvayedicini görünlərlə hədələyərək 50 min manat pul tələb etdiyini deyib. O, bu il iyunun 24-də N.Baydərmiyə 10 min manat versə də, sonuncu qalan məbləği vermədiyinə görə şikayətçini ailəsi ilə şantaj edərək rüsvayedicini görünləri yayacağını bildirib.

Göründüyü kimi, N.Baydərmi tam şəkildə vətəndaşın şikayəti əsasında saxlanılıb və haqqında qanunvericiliyin tələblərinə müvafiq olaraq istintaq araşdırmaları aparılır. Bundan sonra hay-küy qaldırmaq və həbs oluna şəxsləri "siyasi məhbus" kimi təqdim etməyə çalışmaq, sadəcə, boş və mənasız yere şou yaratmağa cəhdəndən başqa bir şey deyil. Əgər istintaq araşdırmasından narazılıq varsa, onu yuxarı məhkəmə orqanlarına və ya prokurorluğa şikayət etməklə aradan qaldırmaq və düynələrə aydınlıq gətirmək olar. KİV-lər də məsələni müzakirə etmək, sadəcə, istintaq orqanlarına bilərəkdən təzyiq göstərməkdir ki, bu da qanunvericiliyin tələblərinə ziddir.

İLHAM ƏLİYEV

"Məqsədləri hakimiyyətə gəlib yenə də milyardlarla pul qazanmaqdır"

MÜNASİBƏT

"Ermənistandakı problemlərin coğrafi cəhətdən iki mənbəyi var". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Rüşət Quliyev deyib. O bildirib ki, lakin kökü eynidir, kökdə revanşist qüvvələr dayanır: "O qüvvələrdir ki, onların öz siyasi oyunları var. Bunların biri Ermənistanın daxilində olan revanşist qüvvələrdir. Onların əsasları daha çox müxalifətdir. Keçmiş prezident Koçaryanın Qarabağ planı var idi ki, siyasi mübarizədə Paşinyana məğlub oldular. Onlar qarışıqlıq yaradırlar ki, yenidən hakimiyyətə gəlsinlər. Hakimiyyət söhbətidir, nə milli maraqlar, nə də erməni xalqının mənafeyi, gələcəyi onlara maraqlı deyil. Maraqlı olan hakimiyyətə gəlib yenə də milyardlarla pul qazanmaqdır. Yeganə məqsədləri budur. İkinci mənbə xaricdə yaşayan erməni diasporasıdır. Onların, bəlkə də, 50%-dən çoxu heç Ermənistana gəlməyib, bilirlər ki, Ermənistan xəritədə hansı tərəfdədir. Amma yenə də kökləniblər ki, daim bu problemləri qaldırırlar. Onların da maraqları var. Bu maraqlar da maliyyə ilə əlaqədardır. Başqa maraq görmürəm. Hər dəfə millətçiliyi ortaya atırlar.

Əgər millətçidirlərsə, erməni xalqının gələcəyini düşünməlidirlər. Cənab Prezident İlham Əliyev də bunu dəfələrlə deyib ki, Ermənistan hökumət və ölkə kimi itib-bata bilər. Bunu göz önündə tutmalıdırlar. Bütün oyunlar bitib. Ciddi formada Azərbaycan hakimiyyəti, dünyanın bir çox ölkələri tələb edirlər ki, sülh müqaviləsi

bağlansın. Ermənistan üçün də iqtisadi şərait yaransın. Yazıq xalq bərsində düzgün fikirləşmərlər ki, onlar da bir gün görsünlər, dünyəvi iqtisadiyyatdan normal formada istifadə edə bilsinlər". "Quyunun dibinə su tökməklə deyil. Əgər orada su yoxdursa, deməli, quyuda su olmayacaq. Təxminən 30 ildən çoxdur ki, Ermənistan bütün dünyadan erməni diasporası maliyyə yardımı edirdi. Milyard dollarlardan söhbət gedir. Bu gün artıq bir neçə ildir, müharibədən sonra bunlar hamısı tükəndi.

Ona görə ki, diasporanın çox hissəsi başa düşdü ki, pul verməklə deyil, millət, xalq üçün heç bir problem həll olunmur. Sadəcə olaraq bulanıq suda balıq tutmaq istəyənlər var. Düşünürəm, görürəm ki, Ermənistanda kifayət qədər insan var, siyasi ekspertlər, deputatlar, bu günkü Ermənistan iqtidarının əksəriyyəti başa düşürlər ki, bir yol var. Sülh müqaviləsi biz dediyimiz şərtlərlə bağlanmalıdır. Zəngəzur yolları açılmalı, iqtisadiyyat inkişaf etməlidir. O zaman onlar hiss edəcəklər ki, necə böyük fərq yaranır. Hər bir hadisənin, hər bir hərəketin əvvəli və sonu var. Onların da hərəketinin sonudur. Bunu süni formada uzatmaq, qızıdırmaq, hansısa xülyalarla, fantazyalarla yaşamağa dəyməz. Artıq iş görülməyib, bu gün bunu başqa müstəvidə, sülh müstəvisində həll etmək lazımdır" - deyir o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

FELİYETON

"Son zəng" dəvətnaməsi

WhatsApp, "Qızlar" qrupu: Əziz qızlar, sizi qızım "A"ın "Son zəng"inə dəvət edirəm. Tədbir "..." nömrəli məktəbdə, sonra isə "filan" restoranda davam edəcək.

Qrupa sükut çökür. Xeyli vaxtdan sonra qızlar bir-bir təbrik yazmağa başlayır. Sonra şəxsi profillə keçirlər və qeybət başlanılır.

-Ay qız, "Son zəng"ə nə vaxtdan dəvətnamə verməyə başlayıblar?

-Gedəcəksiniz?

-Getsək, nə aparacaq?

-Bəlkə pul yığacaq?

-Gəlin, məktəbə getməyək, birbaşa restorana gedək.

-Bizim məktəbdə nə işimiz var axı?

-Saatlarla ayaq üstündə qalmaq nəyimizə lazımdır?

WhatsApp, şəxsi profil: Əziz "L" xanım. Sizi oğlum "T"un "Son zəng"inə dəvət edirəm. Tədbir məktəbdə, sonra isə "filan" kafedə olacaq.

"L" xanımın bir xeyli matı-qutu quruyur. Öz-özünə: bunun da işi-gücü yoxdur ey, deyəsən. Mənim sənə oğlunun "Son zəng"ində nə işim var? Başları xarab olub ey, bu camaatın. Ay canım, "Son zəng"ə də dəvətnamə verərlər?

Bir qədər sonra isə "L" xanım cavab yazır: canım mənim, gözün-başın aydın olsun. Əlbəttə ki, gələcəyəm. Bəs mən gəlməyim, kim gəlsin. Xalası qurban, gün o gün olsun ki, ali məktəb qonaqlığına yığışacaq.

WhatsApp, şəxsi profil: əzizim, "İ" xanım. Mənim və ailəmiz üçün dəyərli olduğumu nəzərə alıb, sənə qızım "Y"un son zəng tədbiri-

nə dəvət edirəm. Tədbir evdə keçiriləcək.

Məsajı gören "İ" xanım bilmədi, cin onu vurdu, yoxsa o cini: bəxtəvər başıma, ad günləri, kiçik toy, böyük toy, qız toyu, oğlan toyu, xına, uşağın cinsiyyət "partisi" bitdi, bir qalmışdı "Son zəng" qonaqlığı. Bu camaatın axırı necə olacaq, görəsən? Bunlarda üz var ey, dəqiqə başı, bir dəvətnamə. Əşi, 3 uşaq da mənim var, sənə onların hansının "Son zəng"inə çağırışam?

Bir qədər sonra isə yazır: əziz bacım, çox mübarəkdir, əlbəttə, gələcəyəm. Deməsəydin, səndən inciyərdim. Bilirsən ki, "Y" mənim öz balamdır. Hələ inşallah, ali məktəbə girəndə, gör, xalası nə edəcək.

Telefon zəng çalır:

-Salam, "V", necəsən, canım?

-Salam, canım, yaxşıyam, sən necəsən?

-Yaxşıyıqdır, şükür. Vaxtını çox almaq istəmirəm, sənə qızımın "Son zəng"inə dəvət edirəm.

Sükut xeyli sürür. Bu arada "V" xanımın ürəyindən keçənlər: aha, iş düşmək buna deyərler də. Yüngüllüyə bax hələ. Ay başınıza dönüm, "Son zəng"ə nə vaxtdan dəvət etməyə başlayıblar? Camaat getdikcə cılızlaşır ey.

Cavab: Çox mübarəkdir. Gələcəyəm, heç gəlməyə bilərəm. Sənənin balan mənim balamdır. Xətrini də nə qədər istəyirəm, Allah bilir. Bəs harada olacaq?

-Həyəət salmışam. Ağacların altına, kölgəliyə. Restoranda nə var axı, dedim. İki gündən bir oradayıq da.

-Düz etmişən. Görüşürük.

Beləliklə, "Son zəng"i onbirincilər tək yox, analarının yaxınları, qonşuları, qohumları, rəfiqələri, tanışları, iş yoldaşları, dərziyələri, kosmetoloq, ginekoloq, stomatoloq... həkimləri, saç, manikür-pedikür ustaları ilə birlikdə çalır. Sonra da yaxşı yeyib-içmək olur.

Aferin!

Mətanət Məmmədova

Kiçik bədənlərin böyük yükü

Dünyada hər on uşaqdan birinin əməyi istismar edilir

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

*12 İyun - Uşaq Əməyinə qarşı
Ümumdünya Mübarizə Günüdür*

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın
İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
"İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi,
vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət
səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi
fəallığının artırılması" istiqaməti
çərçivəsində hazırlanıb*

Qlobal problem olan uşaq əməyinin istismarı hallarının qarşısının alınması məqsədilə Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (BƏT) tərəfindən 2002-ci ildən 12 iyun tarixi "Ümumdünya Uşaq Əməyinə Qarşı Mübarizə Günü" elan edilib.

Uşaq əməyinin istismarı hallarının bir çox səbəbi var, amma ən mühüm səbəblərdən biri yoxsulluqdur. Bir çox vəziyyətlərdə bu vəziyyət qlobal uşaq əməyinin istismarı biznesinə də "təhə" vermiş olur. Uşaq əməyi işəgötürənlər üçün ucuz işçi qüvvəsi hesab edilir. Münaqişə, fəlakət və ya yoxsulluq səbəbindən köçkün düşmüş miqrant və qaçqın uşaqlar da ucuz işçi qüvvəsidir. Uşaqları gözləyən təhlükələr arasında ağır əmək, müharibə, orqan və fahişəlik mafiyası ön plandadır.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məlumatlarına görə, hazırda dünyada 5-17 yaş arasında ən azı 218 milyon uşaq işçi var və onlardan ən azı 73 milyonu təhlükəli işlərdə çalışır. Son 10 ildə dünyada 2 milyondan çox uşaq münaqişələr nəticəsində həlak olub, 1 milyondan çoxu yetim qalıb, 6 milyondan çox uşaq ağır yaralanıb və qalan ömrünü əlilliklə davam etdirməli olub. Kimsəsiz qalan uşaqlar hələ də Əfqanıstan, Suriya, Pakistan, Afrika və Yaxın Şərq ölkələrindən qaçaraq başqa ölkələrə gedirlər. Getdikləri ölkələrdə immiqrant uşaqlar müxtəlif qruplar tərəfindən qeyri-qanuni məqsədlər üçün istismar edilir.

Statistikaya görə, 2020-ci ilin əvvəlində dünyada 63 milyon qız və 97 milyon oğlan uşağı olmaqla ümumilikdə 160 milyon uşaq işçi kimi işləyirdi. Bu, dünya üzrə bütün uşaqların təxminən hər 10 nəfərindən 1-i deməkdir. İşləyən uşaqların təxminən yarısı onların sağlamlığına və inkişafına birbaşa təhlükə yaradan təhlükəli işlərdə çalışır. Dünyanın ən yoxsul ölkələrində 5-17 yaşlı hər 5 uşaqdan ən azı biri uşaq işçidir. Uşaqlar tarlalarda,

fabriklərdə, mədənlərdə, küçədə və ya bazarda satıcı kimi işləyirlər. Covid19-un səbəb olduğu qlobal iqtisadi problemlər uşaqları daha pis şəraitdə işləməyə, həmçinin uşaq əməyinin artmasına da səbəb oldu. UNICEF-in hesabatında pandemiya səbəbindən əlavə 9 milyon uşağın uşaq əməyinə cəlb edildiyi təxmin edilir.

BƏT hesabatlarına görə, 2000-2016-cı illərdə sağlamlığa zərərli işlərdə çalışan uşaq işçilərin sayında 94 milyon azalma müşahidə edilib. Həmin dövrdə təhlükəli işlərdə çalışan uşaqların sayı yarım milyona azalıb. Lakin bu irəliləyiş 2012-2016-cı illər arasında yavaşladı. Sözügedən dövrdə uşaq işçilərin sayındakı azalma 16 milyon nəfər olaraq qalıb ki, bu da 2008-2012-ci illərdəki azalmanın yalnız üçdə birini təşkil edir. Həmin illərdə təhlükəli işlərdə çalışanların sayındakı azalma da eyni şəkildə yavaşladı. 2016-2020-ci illərdə uşaq əməyində artımlar müşahidə olunmağa başladı.

Uşaq əməyinin regionlar üzrə bölgüsünə nəzər salsaq görərik ki, Afrika həm faiz, həm də mütləq rəqəmlər baxımından ən yüksək uşaq əməyinə sahibdir, burada hər beş uşaqdan biri olan 92 milyon uşaq işçi var. Asiya - Sakit okean regionu ikinci yerdədir: 49 milyon uşaq işçi. Bu, buradakı bütün uşaqların

5,6%-i deməkdir. Uşaq əməyindən istifadə edilən digər regionlarda - Amerika qitəsində 8,3 milyon, Avropa və Mərkəzi Asiyada 8,3 milyon və ərəb ölkələrində 2,4 milyon uşaq işçi istismar edilir.

Uşaq əməyinin sektorlar üzrə bölgüsündə kənd təsərrüfatı ən böyük paya malikdir. Dünyada uşaq işçilərin 70%-i, yəni 12 milyon kənd təsərrüfatında istismar edilir. 31,4 milyon uşaq işçi xidmət sektorunda işləyir. Sənayedə istismar edilən uşaqların sayı 16,5 milyondur. 5-11 yaş arası uşaqlar uşaq işçilərin ən böyük hissəsini təşkil edir, onlar əlcə də zərərli işlərdə çalışanların əksəriyyəti deməkdir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Fondunun məlumatlarına görə 2020-ci ildə 5-11 yaşlı uşaq işçilərin sayı 2016-cı ilə müqayisədə 16,8 milyon nəfər artıb. 5-11 yaş arası bütün uşaq işçilərin dördü üçüncü çoxu kənd təsərrüfatı ilə məşğuldur. Dünyada kənd yerlərində uşaq işçilərin sayı 122,7

milyon nəfər olduğu halda, şəhərlərdə bu rəqəm 37,3 milyon nəfərdir. Kənd yerlərində uşaq əməyinin yayılması (13,9%) şəhər yerlərindəkindən (4,7%) demək olar ki, üç dəfə çoxdur.

buri əmək, o cümlədən uşaqların hərbi münaqişələrdə məcburi istifadəsi, döyüşdürülməsi, qul kimi istismarı, fahişəliyə cəlb edilməsi, pornoqrafik nəşrlərin və ya pornoqrafik tamaşaların hazırlanması üçün istismarı, uşağın qeyri-qanuni fəaliyyətdə, xüsusilə müvafiq beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş narkotik vasitələrin istehsalı və dövriyyəsinə, tedarükündə istifadə edilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin 12-ci maddəsinin əsasən uşaqları, onların həyatına, sağlamlığına və ya mənəviyyətinə təhlükə törədə bilən fəaliyyətə cəlb etməmək işəgötürənin borcudur. Həmin maddədə qeyd olunur ki, işçilərin hüquqlarını pozan, əmək müqaviləsi üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməyən, 15 yaşına çatmamış şəxsləri işə götürən, uşaqları onların həyatına, sağlamlığına və ya mənəviyyətinə təhlükə törədə bilən fəaliyyətə cəlb edən, qanunla pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasın qadağan edilən şəxsle pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq üçün əmək müqaviləsi bağlayan, habelə bu Məcəllənin tələblərinə əməl etməyən işəgötürən qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada müvafiq məsuliyyətə cəlb edilir.

Sosial şəbəkələrdə çox rastlaşırıq, körpə uşaqları kamera qarşısında məcburi danışdırın, söyüş söydürən, rəqs etdirib paylaşan insanlar var. Təəsüfedicə vəziyyətdir ki, əksər hallarda bunu uşaqların öz döğmə valideynləri edir. Bu hallar uşaqların istismarı deməkdir. Uşaqları publikaya hesablanmış hərəkətlərə məcbur etmək, baxış sayı qazanmaq, səhifənin populyarlığını artırmaq üçün uşaqlardan istifadə yolverilməzdir.

Lalə Mehralı

Otellərdə qiymətlər bahalaşdı - səbəb?

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

“Həm yerli, həm də əcnəbi turistlər regionlarda istirahət etməyə daha çox üstünlük verirlər. Təbii ki, bu da Azərbaycanın bölgələrinin füsunkar təbiəti ilə bağlıdır. Lakin otellərdə qiymətlər bir qədər yüksəkdir. Onun da müxtəlif səbəbləri var”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında turizm eksperti Rəhman Quliyev deyib.

Ekspert həmin səbəbləri də diqqətə çatdırıb: “Hesab edirəm ki, iki ildən artıqdır davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsi bir çox sahələrə olduğu kimi bu sektora da mənfi təsir göstərdi. Belə ki, rus turistlərin başqa ölkələrə getməsinə məhdudiyətlər

olduğu üçün Türkiyə və Azərbaycana gəlməyə daha çox üstünlük verirlər. Turistlərin sayının artması fonunda isə otellərdə qiymətlər bahalaşdı. Yəni dolululuq səviyyəsi otel qiymətlərinin artmasına gətirib çıxarıb”.

Mütəxəssis onu da bildirib ki, region sakinlərinin öz evlərini turistlərə kirayə verməsi də otel qiymətlərinə təsir edir: “Düzdür, vətəndaşların evlərini turistlərə kirayə verməsi yaxşı haldır. Çünki bu, həm də regionda sosial inkişafa şərait yaradır. Hətta bu təşviqi hər zaman aparmaq lazımdır. Üstəlik, regionlara səfər edən turistlər də kirayə evlərə də üz tuturlar. Bu faktor isə az da olsa otellərin qiymətinin bahalaşmasına təsir göstərə bilər. Lakin qarşıdakı 3 ayda turist sıxlığının pik həddinin yaşanacağı üçün qiymətlərin bahalaşmasının qaçılmaz olacağını da vurğulamaq yerinə düşər”.

Qan qohumlarının nikaha daxil olması qadağan edilir

Azərbaycanda qan qohumlarının nikaha daxil olması qadağan edilir. SİA-nın xəbərinə görə, bununla bağlı Ailə Məcəlləsinə dəyişiklik təklif olunur. Dəyişikliklə nikahın bağlanmasına mane olan halların sayı artırılır. Belə ki, məcəlləyə aşağıdakı hallar əlavə edilir.

- qardaşların və (və ya) bacıların ümumi bioloji baba və (və ya) nənəsi olan uşaqları;
- bioloji qohumluğu olan əmi (dayı) və qardaş (bacı) qızı, həmçinin bibi (xala) və qardaş (bacı) oğlu;

Layihədə aralarında nikahın bağlanması yol verilməyən subyektlər dairəsinin genişləndirilməsi ilə bağlı təkliflər də irəli sürülüb. Belə ki, bu problemdən əziyyət çəkən dünya əhalisinin bir qismi kimi, Azərbaycanda da qan qohumları arasında bağlanan nikahlar nəticəsində doğulan uşaqlarda genetik xəstəliklərin olması riski olduqca yüksəkdir.

Qeyd edək ki, hazırkı qanunvericiliyə əsasən, aşağıdakı şəxslər arasında nikahın bağlanmasına yol verilmir:

- yaxın qohumlar (valideynlər və uşaqlar, baba-nənə və nəvələr, doğma və ögey (ümumi ata və anası olan) qardaş və bacılar);

- övladlığa götürənlər və övladlığa götürülənlər;

- ikisindən biri və ya hər ikisi başqası ilə nikahda olan şəxslər;

- bu Məcəllənin 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş tibbi müayinədən keçməyən şəxslər;

- ikisindən biri və ya hər ikisi ruhi xəstəlik və ya əqli gerilik nəticəsində məhkəmə tərəfindən fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilən şəxslər.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Şərurda kriminal avtoritetin qardaşını öldürən şəxsə hökm oxunub

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonunun Yengicə kəndində həmkəndlisi Fariz Ağayevi qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən Elvin Zaxarovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başa çatıb. SİA-nın məlumatına görə, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Hüseyin Məmmədovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm oxunub. Hökmə əsasən, E.Zaxarov 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Qeyd edək ki, hadisə ötən ilin oktyabr ayının 19-da Şərur rayon Yengicə kəndində baş verib. 1973-cü il təvəllüdü Fariz Ağayevin ölməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub. İlkin araşdırma zamanı 1994-cü il təvəllüdü Elvin Zaxarovun aralarında yaranmış mübahisə zamanı Yengicə kəndi ərazisində Fariz Ağayevə bıçaqla xəsarət yetirməklə qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Qətlə yetirilən Fariz Ağayev kriminal aləmdə “Dana Vüqar” kimi tanınan, məhkum olunmuş Vüqar Ağayevin qardaşıdır.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200